

ผูก ๒ มูลศาสนา พรหมรังสีภิกขุเป็นผู้หัตถกรรมอุปลัมภ์คำชู
ครุบาเจ้าญาณสมุทรเมื่อจุลศักราชได้ ๑๑๘๗ ตัว
ปีดับเล่า เดือน ๑๑ ออกปฎิพัทธ์สีในวัน ๑๕ ค่ำ
เดือนเป้ง เม็งวัน ๖ ไทกตส้งา ปรีบูรณ์ณาแก้ข้า

ตำนานมูลศาสนา ผูก ๒

ปางนั้นโพธิสัตว์เจ้าเราได้เป็นยักษ์เสนาบดี ได้ห้อมหาทานแก่ พระพุทธเจ้ากับทั้งสังฆะพระพุทธเจ้าทำนายนว่า จักได้เป็นพระตน ๑ แต่กับปีอันนี้ไปได้อสงไขยปลายแสนมหากัปปียักษ์เสนาบดีจักได้เป็นพระตน ๑ همینชะแล เมื่อยันศาสนาพระพุทธเจ้าอนาถสืเจ้านั้นแล้ว พระพุทธ ปทุมมะเจ้าเกิดมาในเมืองจำปานครมีพญาอัสสมะเป็นพ่อ นางอัสสมะเป็นแม่ อยู่ในคราวาสได้หมื่นปีจึงออกบวชกระทำเพียรได้ประมาณ ๘ เดือน ก็ได้ตรัสสัพพัญญู ไม่บำเตือเป็นมหาโพธิ์ สวากแซนขวาชื่อสาโร สวากแซนซ้ายชื่ออุปสาโร ภิกขุตนอุปัฏฐากชื่อ ตรุโณ ภิกขุณีแซนขวาชื่อนางราม่า แซนซ้ายชื่อสุราโม ตนเจ้าสูงได้ ๕๘ ศอกอายุได้แสนปี ในปางนั้นโพธิสัตว์เจ้าได้เป็นราชสีห์ หันพระพุทธเจ้าเข้าไปในนิโรธสมาบัติ อยู่ในราวป่าท่านยินตินิก ท่านยินตินิกก็ไหว้ประทักษิณะสามรอบ แล้วไปแสวงหาอาหาร เท่าเอาพระพุทธเจ้าเป็นอาร์มมะณะ ด้วยปีติอยู่ใจๆ ได้ ๗ วัน พระพุทธเจ้าออกจากนิโรธสมาบัติก็เล็งดู แล้วจึงกระนิงใจว่า ภิกขุทั้งหลายจงมาเทอะ เจ้าภิกขุจะมา

ตามใจพระพุทธเจ้ากระนิงนั้น พระพุทธเจ้าจึงเจียรจาว่า ดูราภิกขุทั้งหลาย ราชสีห์ตัวนี้น่าแต่นี้ไปได้อสงไขยปลายแสนมหากัปปีมันจักได้เป็นพระตน ๑ همینชะแล เมื่อยันศาสนาพระปทุมมาเจ้านั้น พระพุทธนารทะเจ้าเกิดมาในเมืองธัญญวดี พญาสุเทวจักรวรรดิราชาเป็นพ่อ^๑ นางโอมเทวีเป็นแม่ เจ้าอยู่ในคราวาสได้ ๙ พันปี ออกบวชกระทำเพียรได้ ๗ วัน ได้ตรัสสัพพัญญูแทบเก้าไม่เตื่องกา เจ้าภิกขุหนขวาชื่อภัทรามาโร ตนซ้ายชื่อชิตมิโต เจ้าตนอุปัฏฐากชื่อ วาสิททะ ภิกขุณีแซนขวาชื่อว่าอุตรา แซนซ้ายชื่อผัคคุณิ ตนเจ้าสูงได้ ๘๐ ศอก^๒

^๑ ตำนานมูลศาสนา ฉบับกรมศิลปากร , ๒๕๑๘, หน้า ๒๕ ระบุพญาสุเมธเป็นพ่อ

^๒ ตำนานมูลศาสนา ฉบับกรมศิลปากร , ๒๕๑๘, หน้า ๒๕ ระบุสูง ๘๘ ศอก

อายุได้ ๙ หมื่นปี ปางนั้นโพธิสัตว์เจ้าเราเกิดมาเป็นระสีตณ ๑ ได้ห้อมหาทาน
แก่พระพุทธเจ้ากับทั้งสังฆะมากนัก ถัดนั้นท่านก็ได้บูชาแก่นจันทน์แก่พระพุทธเจ้า
พระพุทธเจ้าก็ทำนายว่า แต่นี้ไปได้สองไชยปลายแสนมหากัป ท่านระสีตณนี้จัก
ได้เป็นพระตน ๑ หมื่นชะแล เมื่อยนศาสนาพระพุทธนารทะเจ้านั้น อสงไขยสุญ
เปล่าจากพระพุทธเจ้าแลปัจเจกโพธิเจ้าแลพญาจักรวรรตมีแล กัปอันตั้งขึ้น
ใหม่ภายหน้าชื่อสังสารกัป พระประทุมุตระเจ้าเกิดมาตนเดียวในเมืองหังสา
วัตติ พญาอนันทะเป็นพ่อ

นางสุชาตาเทวีเป็นแม่ สวากแซนขวาชื่อเทวีโร สวากแซนซ้ายชื่อสุชา
ตะภิกขุ ตนอุปัฏฐากชื่อสุมน ภิกขุณีแซนขวาชื่อนางมีตดา แซนซ้ายชื่อนา
งอสะมา ไม่จวงเป็นมหาโพธิ ตนเจ้าสูงได้ ๘๐ ศอก อายุได้แสนปี ปางนั้น
โพธิสัตว์เจ้าเราได้เป็นอมาตย์^๓ ได้หื้อผ้าจีวรเป็นทานแก่พระพุทธเจ้ากับทั้งสังฆะ
พระพุทธเจ้าก็ทำนายโพธิสัตว์เจ้าว่า แต่นี้ไปได้แสนมหากัปจักได้เป็น
พระพุทธเจ้าตน ๑ หมื่นชะแล เมื่อยนศาสนาพระพุทธประทุมุตระเจ้านั้น กัป
ทั้งหลายสุญเสียได้ ๖ หมื่น ๙ พัน ๙ ร้อย ๙ สิบบ ๙ กัปแล ถัดมานั้น
พระพุทธเจ้าสองตนคือพระพุทธสุเมธ โสแลพระพุทธสุชาโต เกิดมาในกัป
อัน๑ชื่อมณฑะกัปแล ถ้าพระพุทธสุเมธเกิดมาในเมืองสุทสสนะ พ่อชื่อว่า
พญาสุทต แม่ชื่อว่าสุทตดา เจ้าตนแซนขวาชื่อสรโล^๔ เจ้าตนแซนซ้ายชื่อสัพพโล
เจ้าตนอุปัฏฐากชื่อสาคร ภิกขุณีแซนขวาชื่อราคา แซนซ้ายชื่อรามมา ไม่สะเลียม
เป็นมหาโพธิตนเจ้าสูงได้ ๘๐ ศอก อายุได้ ๘ หมื่นปี ในปางนั้นโพธิสัตว์เจ้าเรา
ได้เป็นมานวะผู้ ๑ ชื่ออุตตโร อันเอา

สมบัติฝูงอันมีในแผ่นดิน ๘๐ โกฎิ มาเป็นมหาทานแก่พระพุทธเจ้ากับ
ทั้งสังฆะทั้งมวลพระพุทธเจ้าก็ทำนายว่า มานพญานี้จักได้เป็นพระพุทธเจ้า
ตน ๑ หมื่นชะแล ศาสนาพระเจ้าสุเมธเจ้าเมี้ยนแล้ว พระพุทธสุชาโตเจ้าก็เกิด

^๓ ตำนานมูลศาสนา ฉบับกรมศิลปากร , ๒๕๑๘, หน้า ๒๖ ระบุชื่อ ชฎิล อมาตย์

^๔ ตำนานมูลศาสนา ฉบับกรมศิลปากร , ๒๕๑๘, หน้า ๒๖ ระบุ สวากแซนขวาชื่อ สุมน

มาในกับป๋ออันเดียวนั้นเล่า ในเมืองสุมังคะพะญาสุคะตะเป็นพ่อ นางประภาวดี เป็นแม่ เจ้าตนแขนขวาชื่อสุทส์โน เจ้าตนแขนซ้ายชื่อเทวีโล เจ้าตนอุปัฏฐากชื่อนาระโท ภิกขุณีแขนขวาชื่อนางนาคา แขวงซ้ายชื่อนางนาคะสัมมา ไหม้ช่างคำเป็น ไหม้มหาโพธิ์ ตนเจ้าสูงได้ ๕๐ ศอก อายุ ๙ หมื่นปี ในปางนั้นโพธิสัตว์เราได้เป็น พญาจักรวรรดิท่านได้ยินข่าวสารว่าพระพุทเจ้าเกิดมา ท่านยินดีเข้าไปฟังธรรม แล้ว เอาแก้ว ๗ จำพวกแต่ทิศสะทั้ง ๔ เอาออกมาจ่ายเป็นทานแก่พระพุทเจ้า กับทั้งสังฆะแล้วก่ออกบวชในสำนักพระพุทเจ้า ทำนายว่าจักได้เป็นพระตน ๑ หมื่นชะแล เมี้ยนศาสนาพระพุทเจ้าสุชาโตเจ้า้นั้นแล้ว กับปัสสูเสียแต่ภาย หน้านั้นได้ ๒ พันกับป๋แล้วจึงเกิดกับปีใหม่ตั้งชื่อว่าจาร์กับปี พระเจ้าทั้งหลาย ๓ ตน เกิดมาคือพระปิยะทส์ลี พระอัตตะทส์ลี

พระธรรมทส์ลี วันนั้นแล ลำพระพุทเจ้า ๓ ตนนั้นพระพุทเจ้าปิยะ ทส์ลีเจ้า เกิดมาในเมือง อโน พญาทินนะเป็นพ่อ นางจันทะเทวีเป็นแม่ สาวก แขวงขวาชื่อบาลิตะ สาวกแขนซ้ายชื่อสัพพทส์ลี เจ้าตนอุปัฏฐากชื่อสุกิตโต ภิกขุณีแขนขวาชื่อว่าสุชาตา แขวงซ้ายชื่อว่าธรรมทินนา ไหม้เพียงเป็นไหม้มหาโพธิ์ ตนเจ้าสูงได้ ๘๐ ศอก อายุได้ ๙ หมื่นปีแล ในปางนั้นโพธิสัตว์เจ้าเราได้เป็น พราหมณ์ผู้ ๑ ชื่อว่ากัสสะปะมีสมบัติทั้งหลายโกฏิ ๑ จบไตรเพททั้ง ๓ ได้เข้าไป ฟังธรรมในสำนักพระพุทเจ้าปิยะทส์ลีแล้วบังเกิดใจยินดีนัก จึงจ่ายสมบัติ กระทำอารามแล้วจึงถวายแก่พระพุทเจ้ากับทั้งสังฆะ พระพุทเจ้า จึงทำนาย ว่าจักได้เป็นพระพุทเจ้าตน ๑ วันนั้นแล เมี้ยนศาสนาพระพุทเจ้าปิยะทส์ลี แล้ว พระอัตตะทส์ลีบังเกิดมาในเมืองโสภิตะ พญาสาครโรเป็นพ่อ นางสุทส์สนา เป็นแม่ ภิกขุแขนขวาชื่อว่าสันตะ แขวงซ้ายชื่ออุปสันตะตนอุปัฏฐากชื่ออภยะ ภิกขุณีแขนขวาชื่อนางธรรมมา แขวงซ้ายชื่อนางสุธรรมมา ไหม้จำปาเป็นไหม้มหา โพธิ์ สูงได้ ๘๐ ศอก อายุแสนปี ในปางนั้นพระโพธิสัตว์เจ้าเราเกิดมาเป็นสุสิโม ระสี มีฤทธิ์เดชะมากนัก วัน ๑ นั้นได้ฉานขึ้นเมืองฟ้าเพื่อจักเอาหยาดอมัณเฑาะระ อันอยู่ดาวดึงสสวรรค์มาบูชาพระพุทเจ้าแลกับทั้งสังฆะ พระพุทเจ้า

ทำนายว่าจักได้เป็นพระตน ๑ หมิ่นชะแล เมี้ยนศาสนาพระอัครตะทัตสีแล้ว พระธรรมอัครตะทัตสีก็เกิดมาในกัปป์อันเดียวนั้นในเมืองสละณะ พญาสละณะ เป็น พ่อ นางสุนันทะเป็นแม่ สวากแซนขาชื่อปทุมมะ สวากแซนซ้ายชื่อปัสสะเทวะ ภิกขุตนอุปัฏฐากชื่อสุนตะ ภิกขุณีแซนขาชื่อว่าเขมะ แซนซ้ายชื่อนาง อัสสัพพะนามา ไม้ตาลเป็นไม้มหาโพธิ์ ตนเจ้าสูงได้ ๘๐ ศอก

อายุได้แสนปีแล ในปางนั้นโพธิสัตว์เจ้าเราได้เป็นพญาอินทร์เอาดอกไม้ทิพย์แลเครื่องบริณนตรีทิพย์ลงมาบูชาพระพุทธเจ้า พระจึงทำนายว่าจักได้เป็นพระตน ๑ นั้นแล เมี้ยนศาสนาพระพุทธธรรม ทัตสีเจ้าแล้ว กัปป์สูญเสียไปหน้านั้นได้หมิ่น ๗ พันโกฏิปลาย ๑๖๐^๕ แล้วกัปป์อันใหม่ชื่อสาระกัปป เท้าพระพุทธเจ้าสิทหัตถะเกิดมาตนเดียว ในเมืองเวภารา พญาอุเทโนชัยเศรษฐีเป็นพ่อ นางสุพุลละเป็นแม่ สวากแซนขาชื่อทัฬพะโท^๖ แซนซ้ายชื่อสมิตโต ตนอุปัฏฐากชื่อเรวัตตะ ภิกขุณีแซนขาชื่อนางสิวิลา แซนซ้ายชื่อนางสุรามา ไม้กัณณิกาเป็นมหาโพธิ์ ตนเจ้าสูงได้ ๖๐ ศอก อายุได้แสนปีแล ปางนั้นโพธิสัตว์เจ้าเราได้เป็นตาสสระระสี^๗ ตน ๑ ชื่อว่ามังคละเกล้าแล ประกอบด้วยฤทธิ์ไปได้ลูกไม้ชุมพู่แต่ป่าหิมวันต์มาอังกาสพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้ารับเอาลูกไม้จุมพู่แล้วรู้ อชชสยะโพธิสัตว์เจ้าเรา พระก่ทำนายว่าจักได้เป็นพระตน ๑ วันนั้นแล เมี้ยนศาสนาพระพุทธสิทหัตถะเจ้านั้นแล้วกัปป์สูญเสียภายหลังหน้านั้นได้ ๙๐ กัปป์แล กัปป์อัน ๑ จึงได้ตั้งใหม่ชื่อ มัณทะกัปป พระพุทธเจ้าเกิดมาสองตนคือ พระติสโสแลพระปัสสะล่ำพระพระพุทธเจ้าสองตนนั้น

อันว่าพระพุทธติสโสนั้นเกิดมาในเมืองเมฆรา พญาชนะเศรษฐีเป็นพ่อ^๘ นางปทุมมาเป็นแม่ เจ้าภิกขุแซนขาชื่อพรหมเทโว แซนซ้ายชื่ออุเทโย เจ้าภิกขุตนอุปัฏฐากชื่อสัมมะโว ภิกขุณีแซนขาชื่อนางปัสสา แซนซ้ายชื่อนางสุทธตา

^๕ ตำนานมูลศาสนา ฉบับกรมศิลปากร , ๒๕๑๘, หน้า ๒๙ ระบุ ๑๗,๐๐๐ โกฏิปลาย ๔๐๐ กัปป์

^๖ ตำนานมูลศาสนา ฉบับกรมศิลปากร , ๒๕๑๘, หน้า ๒๙ ระบุ สวากแซนขาชื่อ สัมพล

^๗ ตาปสฤาษี

^๘ ตำนานมูลศาสนา ฉบับกรมศิลปากร , ๒๕๑๘, หน้า ๓๐ ระบุ ชื่อเมืองเขมนคร พญาชนสนธิ เป็นพ่อ

ไม้คู่ลายเป็นมหาโพธิ์ ต้นเจ้าสูงได้ ๖๐ ศอก อายุได้แสนปีแล ปางนั้นโพธิสัตว์
เจ้าได้เป็นพญาตน ๑ ชื่อว่าสุชาโต ท่านละราชสมบัติเสียแล้วออกบวชเป็น
ระสี มีฤทธิ์อานุภาพจรดดินไปในเมืองคนแลเมืองฟ้า รู้ข่าวว่าพระพุทธเจ้าเกิด
มามีคำยินดีนัก จึงเมื่อเอามันธนาหาระแลดอกปาริชาติมาบูชาพระพุทธเจ้า
ถัดนั้นกระทำกิดานดอกไม้^๔ ไว้ในอากาศกายบนหื้อกั้งหัวพระพุทธเจ้าอยู่แล้ว
พระก่ทำนายว่า จักได้เป็นพระพุทธเจ้าตน ๑ วันนั้นแล เมียนศาสนาพระพุทธเจ้า
ตีสสะเจ้านั้นแล้ว พระพุทธปุตสะเจ้าก่เกิดมาในกัปปอันเดียวนั้นเล่า ในเมือง
กาลิกะ พญาชัยเสนมาเป็นพ่อ นางสิมมาเป็นแม่ ภิกขุแซนขวาชื่อสุรักขิตตะ แซน
ซ้ายชื่อธรรมเสน เจ้าตนอุปัฏฐากชื่อสัพพะยะ ภิกขุณีแซนขวาชื่อ นางจารแซน
ซ้ายชื่ออุปปะจาระ

ไม้มะขามป้อมเป็นมหาโพธิ์ ต้นเจ้าสูงได้ ๕๐ ศอกอายุได้ ๙ หมื่นปีแล
ปางนั้นโพธิสัตว์เจ้าเราได้เป็นพญาตน ๑ ชื่อว่าวิชิตา ท่านละราชสมบัติเสีย
ออกบวชในสำนักพระพุทธเจ้า พระก่ทำนายว่าจักได้เป็นพระตน ๑ วันนั้นแล
กันว่าเมียนศาสนาพระปุตสะเจ้าแล้วกับสูญเสียภยันนั้น ได้ ๙๘ กัปป แล้ว
กัปปัน ๑ ตั้งใหม่ พระพุทธวิปัสสีเจ้าเกิดมาในกัปปัน ๑ ชื่อสาระกัปป ในเมือง
พันธุมนคร พญาพันธุมนติเป็นพ่อ นางคันธามาเป็นแม่ สาวกแซนขวาชื่อขันธะ
ตีสสะ สาวกแซนซ้ายชื่อตีสสะเจ้าตนอุปัฏฐากชื่อโสตะ ภิกขุณีแซนขวาชื่อนาง
จันทาแซนซ้ายชื่อนางจันทะมิตา ไม่แคล้อย เป็นมหาโพธิ์ ต้นเจ้าสูงได้ ๘๐ ศอก
อายุได้ ๘ หมื่นปี ปางนั้นโพธิสัตว์เจ้าเราได้เป็นพญานาคชื่อตูลุ ได้เอาตั้งคำ
อันวิจิตรด้วยแก้ว ๗ สิ่ง บูชาพระพุทธเจ้า พระก่ทำนายว่าจักได้เป็นพระตน ๑
วันนั้นแล เมียนศาสนาพระพุทธวิปัสสีเจ้านั้นแล้ว กัปปันตั้งใหม่ถัดนั้น
ภยันหน้า พระพุทธเจ้าสองตนคือพระสิกขีพระเวสสะภู ก่เกิดมาในกัปปัน
เดียวชื่อว่ามันตะกัปปแลลำพระพุทธเจ้าสองตนนั้น พระพุทธเจ้าสิกขีเจ้าเกิด

มาในเมืองรณณะวติ พญาอรุณเป็นพ่อ นางประภาวดีเป็นแม่ เจ้าภิกขุ

^๔ เพดานดอกไม้

แขนขาชื่ออภิกุ แขนซ้ายชื่อ สัมภวะ เจ้าตนอุปัฏฐากชื่อเขมะกระ ภิกขุณีแขน
ขวาชื่อ เขมา แขนซ้ายชื่อนางปทุมมา ไม้ม่วงขาวเป็นมหาโพธิ์ต้นเจ้าสูงได้ ๗๐
ศอก อายุได้ ๗ หมื่นปีแลในปางนั้น โพธิสัตว์เจ้าเราได้เป็นพญาอรินทุมได้หื้อ
ทานผ้าจีวรแล้วมหาทานแก่พระพุทเจ้ากับสังฆะ ถัดนั้นกระทำรูปช้างคำเท่า
ดั่งตัวช้างประดับด้วยแก้ว ๗ สิ่ง กระทำรูปถวายเป็นทานบูชาพระพุทเจ้า
พระก่ทำนaylorว่าจักได้เป็นพระตน ๑ วันนั้นแล เมียนศาสนาพระพุทเจ้าสิกขี
นั้นแล้ว พระพุทเจ้าเวสภูเจ้าเกิดมาในเมืองอนมะ พญาสุภิสระเป็นพ่อ นางยัสสะวดี
เป็นแม่ เจ้าภิกขุแขนขาชื่อโสณา แขนซ้ายชื่ออุตตระ เจ้าตนอุปัฏฐากชื่ออุปสันโต
ภิกขุณีแขนขาชื่อนางรามมา ไม้รังเป็นมหาโพธิ์ ต้นเจ้าสูงได้ ๖๐ ศอก อายุ ๖
หมื่นปีแล ปางนั้นโพธิสัตว์เจ้าเรา ได้เป็นพญาตน ๑ ชื่อ สุทัสสนะ ประกอบ
ด้วยใจใสในรัตนตรัยได้หื้อมหาทานแก่พระพุท

เจ้ากับทั้งสังฆะแล้วออกบวชในสำนักพระพุทเจ้าประกอบด้วยจิตดี
นักกระเรียนเอาปิฎกทั้งสามแลปฏิบัติหื้องามในสำนักศาสนา พระพุทเจ้าก่
ทำนaylorว่าจักได้เป็นพระตน ๑ วันนั้นแล แต่ไปจักกล่าวคราอันตั้งแห่งภัททะ
กับป้ออันเป็นอันเกิดมาแห่งพระพุทเจ้า ๕ ตนคือ พระกัฏฐสันธะโกณะคมนะ
กัสสะปะ โคตะมะ เมตตริยะ นี้ นักปราชญ์ตนประกอบด้วยคัมภีร์ปัญญาจ่ง
กฎหมายไว้ทေး ไฟไหม้กับป้ออันก่อนนี้แล้วเป็นอากาศลูกแต่ชั้นพรหม อันชื่อ
อภิสราอันลงมาภายต่ำ เป็นฉัพทหะอากาศหาที่สุดบได้ทีเดียวแล้วสัมปติมหา
เมฆะท่าฝนก่ตกลงเพื่อจักหื้อปริมวล เมื่อตกห้วที่เมตตผละเอียกมากนัก ประ
เหียนดั่งน้ำเหมยนั้นแล้วจำเรียวใหญ่แลเมตได้อุสสุกะแลคาวุฒิ แลเครื่องโยชนะ
แลได้ ๒ โยชนะ ๓ โยชนะ ๔ โยชนะ ต่อเท่าได้ ร้อยโยชนะ พันโยชนะแล้ว
พ่ำเพ็งเต็มจักรวาลแสนโกฏี แดนไฟไหม้แลนั้นเต็มขึ้นเมื่อบนเท่าถึงอภิสรา
พรหมโพ้นทีเดียว ท่าฝนอันนั้นจึงหายแล้ว น้ำนั้นลมอุ้มภายต่ำลงขวางลม
หายแล้วกระทำหื้อท้องประเหียนดั่งใบบัวห่อน้ำนั้นแล้วกันว่าลม

กระทำแล้วหือเป็นก้อนเป็นแท่งที่หือบกหือแห้งแล้วด้วยลำดับ กันถึงที่ชั้นพรหมอยู่เมื่อก่อนก่อเป็นภูมิเพื่อเป็นที่เกิดแห่งพรหมทั้งหลายเมื่อภายุลุนแล้ว ลงมาถึงกามาวะจะระภูมิแต่ก่อนนั้น ก่หากเป็นภูมิลำดับลงมาได้ ๔ ชั้น ด้วยดังก่อนหันแลกันชั้นฟ้าตาวะติงสา แลจตุมหาราชิกา นี้เหตุเนื่องกับด้วยแผ่นดินไปเป็นพรหมก่อนแล กันว่าบกลงมาถึงที่อันเป็นแผ่นดินแต่ก่อนนั้น ลมอันมีกำลังนักก่มาพัดน้ำหือเงินอยู่เหมือนดังน้ำปิดปากธรรมชื่อนั้นแล ผิว่าน้ำภายบนนั้นเกิดเป็นรสอันหวาน แล้วก่แห่งเกิดเป็นรสแผ่นดิน แล้วพวยอยู่ภายบน น้ำนั้นประเหียนดังใบดอกอุปาละนั้นพวยอยู่เหนือผิวน้ำนั้นแลเรียกว่าแผ่นดินเกิดมีแล แผ่นดินนี้มีวรรณงามเหมือนดังแผ่นข้าวยาคุภายบนนั้นแล ในที่มหาโพธิสัตว์ตั้งอยู่เมื่อก่อน ในคราเมื่อไฟม่างกับนั้นที่นั้นก่ฉิบหายลุ่มในเมื่อตั้งกับปีที่นั้นตั้งก่อนแท้ใส นิमितอันพระพุทธเจ้าจักเกิดบ่เกิดในกับปีทั้งหลายเปิงรู้สันนี้แล ยังมีกอดอกบัวอัน ๑ เกิดมีในที่บัลลังก์แห่ง

พระพุทธเจ้าทั้งหลายมีเที่ยงแท้ดีหลีแล ผิพระพุทธเจ้าทั้งหลายบ่เกิดในกับปีอันนั้นสักตนแท้ตั้งอันกอดอกบัวก่บ่เกิดได้ ผิว่าพระเจ้าจักเกิดมาในกับปีอันนั้นตน ๑ ดอกบัวมีดวง ๑ ผิว่าพระเจ้าเกิดมาสองตนดอกมีสองดวง สามตนดอกบัวมีสามดวง สี่ตนดอกบัวมีสี่ดวง ห้าตนดอกบัวมีห้าดวง หากมีสันนั้นด้วยธรรมดาแลเหลือกว่า ๕ ตนนั้นบ่ห่อนมีสักคาบแล ดอกบัวทั้งหลายนั้นแน่นอนว่ามีดอกเดียวก่ดี สองดอกก่ดี สามดอกก่ดี สี่ดอกก่ดี ห้าดอกก่ดี ก่เท่าจก้อยู่ในก้านเดียวด้วยตั้งอัน จักมีหลายก้านบ่มีนา เหตุว่าพรหมทั้งหลายอยู่ในสุทธาวาสโพ้นจาร์จากันสันนี้ว่าดูราชาวเราทั้งหลายนั้นกับปีอันนี้ พระเจ้าทั้งหลายยังจักเกิดก่ตน รู้ว่าเปล่าเกิดสักตนจา มาเทอะเราทั้งหลายจักลงไปดูนิมิตรปทุมมะอันพระเจ้าเกิดนี้เทอะ พรหมทั้งหลายลงมาสู่ที่นั้น พระเจ้าทั้งหลายจักได้ตรัสสัพพัญญูนั้นหันแล ในกับปีอันใดพระเจ้าบ่เกิดสักตน พรหมทั้งหลายเท่าหันแต่กอบ่หันดอกบัว มีตั้งอัน พรหมทั้งหลายนั้นก่บังเกิดน้อยใจนักหนาจึงจากันว่าสันนี้ ดูราชาวเราทั้งหลาย โลกอันจักเกิดมาบัดนี้จักมีดลโหล่งจากบุญ อัน

เป็นคลองนิพพานทั้งมวล กันว่าจุติจากเขาเป็นคนนี้จักได้ไปจมอยู่จตุรabayาสักกามาวะจระ พรหมโลก

ทั้งมวลก็ตกจักเปล่าชะแล พรหมทั้งหลายน้อยใจสั่นนี้่ก่ชวนกันไปสู่ที่อยู่แห่งตนวันนั้นแล ในกัปป์อันใดเขาได้หันดอกบัวมีมาตราดอกอัน ๑ กติ ๒ ดอกกติ ๓ ดอกกติ พรหมทั้งหลายก็บังเกิดเจตนาปิตินตีมานักจึงกล่าวว่าสันนี้่ดูราชาวเจ้าทั้งหลายในกัปป์อันนี้่พระเจ้ายังเกิดมาหั้นนาเราทั้งหลายจักได้หันปาฏิหิริยะทั้งหลายในขณะเมื่อเอาปฏิสนธิแล ในขณะเมื่อออกจากท้องแม่แลในขณะเมื่อออกบวชแห่งโพธิสัตว์เจ้าทั้งหลายแล ในขณะเมื่อตรัสสัพพัญญูแล ในขณะเมื่อเทศนาธรรมจักรแล ในขณะเมื่อกระทำมกะปาฏิหิริยะแลในขณะเมื่อพระลงมาจากตาวะติงสาแล ในขณะเมื่อปลงอายุสังขารแล ในเมื่อปรินิพพานแห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลายด้วยสามัตตะจักรวาลทั้งหมื่นไหว่นั้นแล อบายทั้ง ๔ ก่จักเปล่าชะแล สอกามาวะจระ พรหมโลก จักเต็มด้วยหมู่เทวดาทั้งหลายชะแล พรหมทั้งหลายมีใจยินดีด้วยประการดังนี้แล้วก่เมื่อสู่ที่อยู่แห่งตนก่มีวันนั้นแล กันว่ากัปป์อันใดตั้งใหม่ พรหมทั้งหลายย่อมลงมาดูนิมิตรอนพระพุทเจ้าเกิดมาสันนี้่หากเป็นธรรมดาแท้ไ้

ดังในภัททะกัปป์ราณีพรหมทั้งหลายลงมาดู เขาก่หันดอกบัวจับในกำเดียวมี ๕ ดอกจึงรู้ว่าพระเจ้ายักเกิดมา ๕ ตนแท้ไ้ เหตุนั้นเป็งรู้ว่าพระเจ้าเกิดมาแล้ว ๓ ตน พระพุทธโคตมะเจ้าแห่งเรา พระพุทธเมตริยเจ้ายังจักมาเกิดภายหน้าแท้ไ้ ในเมื่อกัปป์ตั้งแล้ววันนั้น พรหมทั้งหลายอันเกิดในอาภัสราพรหมโลกนั้นก่จุติจากอาภัสราพรหมทั้งหลายด้วยสามัตตะสิ้นอายุแล้ว ลงมาเอาปฏิสนธิด้วยโอปปาติกะ มีตนอันใหญ่อันสูงก่เท่าตังตนพรหมอันสูงได้ร้อยโยชนะด้วยตังเมื่ออยู่อาภัสราพรหมดีหลี รัศมีก่รุ่งเรืองฉนเดียวไปด้วยอากาศได้สันเดียวดีหลีแล เขาได้สิ้นกิณรสแห่งแผ่นดิน ตัณหาจึงบังเกิดครอบงำแล กิณด้วยความโลภะในรัสสะแล้วตังอันรัศมีแห่งเขาก่หายเสียและฌาณแห่งเขาก่หายเสียเหตุรัสสะตัณหานั้นก่เป็นอันมีตบ่อาจหันกันได้ก่บังเกิดภัยกลัวน้ก่หั้นแล

เมื่อนั้นมณฑลพระอาทิตย์อันกว้างอันสูงได้ ๕๐ โยชนะอันกำจัด
อากาศอันกลัวเสียแล้ว หือบังเกิด ยังอากาศที่อันหันสว่างแจ้งก่ปรากฏออก
มาเห็นแล เมื่อนั้นเขาทั้งหลายหันมณฑลพระอาทิตย์นั้นเขายินดีมากนักด้วยคำ
ว่าเราทั้งหลายได้หันรัศมีอันแจ้งบัดนี้แล ท่านนี้มากำจัดเสียภัยยะแล้วหือ
บังเกิดอันหันแก่เราแล เหตุอันท่านจูงชื่อสุริโยว่าอันทะเลเขาใส่ชื่ออาทิตย์ว่าสุริยะ
หันแล พระอาทิตย์ กระทำรัศมีปริมาตรแล้วกลับไปหนวันตกหันแล เขาบังเกิด
ความกลัวเล่าด้วยคำว่ารัศมีอันเราได้หันนี้กลัวกลับไปแก่เรานั้นผิว่ารัศมีอันอื่น
เกิดมีแก่เราแลมเลาตั้งอันก่เป็นอันตึ้นกษะแล เมื่อเขาจากันตั้งอัน มณฑล
พระจันทร์อันกว้างสูงได้ ๔ สิบ ๘ โยชนะเหมือนดังรู้ใจคนทั้งหลายนั้นปรากฏ
ออกมาเล่าหันแล เมื่อนั้นคนทั้งหลายหันมณฑลพระจันทร์นั้นเขายินดีกล่าวว่า
ท่านนี้จูงมีชื่อว่าฉันทะทะเลว่าอันคนทั้งหลายจึงกล่าวไฉนว่าฉันทะก่เกิดมา
สิ้นกาลนานนัก คำอันว่าฉันทะหายเสียจึงเรียกว่า จันทะ

มาต่อเท่ากาละบัดนี้แล ในเมื่อพระอาทิตย์และพระจันทร์เกิดมาตั้ง
อัน อันว่าหมู่ดาวทั้งหลายก่เกิดพร้อมกันด้วยพระจันทร์นั้นแล อันว่ากลางคืน
ทั้งหลายก่เกิดมีแต่นั้นมาถันนั้นหรืออุตุฤดูทั้งสามเครื่องคือร้อนแลหนาวแลฝนก่
เกิดมีแล พันเขาสิเนโร^{๑๐} สัตตปริภันท์แลจักรวาลแลน้ำสมุทร แลทิว^{๑๑} สองพัน
แลป่าหิมวันต์ทั้งหลายนั้นก่เกิดมีพร้อมกันก่อนบ่ลุนในวันเดือน ๖ เป็นั้นแล
คนทั้งหลายหุงข้าวป้างหือเป็นข้าวยาคุอันขึ้นแล้วจักใกล้ปลงนั้น ไพธอนยัง
เดินที่ต่ำก่มีที่สูงก่มีที่เล็กก่มี ในข้าวยาคุอันนั้นแลมีสันใดแผ่นดินนี้ก่ประเหียน
สันนั้นแล ข้าวยาคุนั้นอันเดือดขึ้นแลบุนออกทุกแห่งนั้นคือเขาสิเนโร อันสูงกว่า
ท่านทั้งหลาย ข้าวนั้นเดือดต่ำๆสูงๆนั้นคือดังดอยใหญ่ดอยน้อยทั้งหลายนี้แล
ข้าวนั้นเดือดที่เล็กนั้นคือดังที่อันเป็นมหาสมุทรนั้นแล ข้าวนั้นเดือดแลราบเปียง
นั้น คือดังที่อันเป็นแผ่นดินที่ราบเปียงนี้แล พรหมทั้งหลายนั้นเท่ากินรัศสะ
แผ่นดิน ก่บังเกิด

^{๑๐} เขาพระสุเมรุ

^{๑๑} ทิวป หรือเกาะกลางทะเล

ค้นหาเสียมานั้นเขานั้นได้ชื่อว่าคนแล ชื่อพรหมนั้นหายเสียแก่เขา เหตุคนทั้งหลายได้กินรสแผ่นดินพองมีวรรณะผางร้ายหั้นแล คนหมู่มีวรรณะอันงามก่ดูแควนหมู่คนมีวรรณะผางร้าย^{๑๒}นั้นก่เกิดมีเล่าแล เหตุบาปกรรมอันเขาดูแควนกันนั้น รสแผ่นดินนี้ก่หายเสียแก่เขา แผ่นดินนั้นก่เป็นเกล็ดอยู่เล่าแล คนทั้งหลายก่กินเกล็ดดินนั้น แต่นั้นไปผู้งามก่ผางร้าย ผู้ผางร้ายก่ยิ่งกว่าเก่า ก่เกิดมีก่แรงซำดูแควนกันนั้นเล่าแลเหตุบาปเกิดเป็นมากนัก เสียภายในเกล็ดแผ่นดินนั้นก่หายเสียแก่เขาเล่าแล ถัดนั้นเรือเขอัน ๑ ชื่อว่า กทาวะลัตตา เป็นป่องเหมือนดังเครื่องฝักบุงนั้นก่เกิดมีแก่เขาเล่าแล คนทั้งหลายก่กินเรือเขอันนั้นไปเสียกาละนานนัก ก่เล็งผางร้ายนัก ก่เล็งดูแควนกันนักเล่าแลด้วยบาปอันนั้นเรือเขาก่หายเสียแก่เขาเล่าแลถัดนั้นข้าวสาลีอัน บัรวิสุทิจามนักมีเม็ดก่บ่หักหาเปิก^{๑๓} บ่ได้

เป็นข้าวสารงามนัก บ่ต้มบ่หุงด้วยหลัว^{๑๔} ก่เกิดมีเป็นของหั้นแล เขาก่เอาข้าวใส่ภาชนะแล้วยกขึ้นตั้งเหนือก้อนเสาหิน แล้วเปลวไฟก่หากลุกขึ้นมาหื้อข้าวสารนั้นสุกทีเดียว แลข้าวอันนั้นบัรวิสุทิจามนักเหมือนดังจุมดอกทวยหานนั้นดีหลี กิจจะอันจักควหาแกงแลของไขวนั้นบ่มีแล คนผู้ใดจักใคร่กินรสอันใดคือว่าส้มก่ดีก่หากแล้วในกิจจะทั้งมวลตามใจมักแห่งคนผู้นั้นเมื่อเขาอยากอันนั้นแล เหตุว่าได้กินอาหารอันอยากนั้น อาจมจึงเกิดมีแก่คนทั้งหลายแต่นั้นมาถึงกาลบัดนี้โดยแท้ คนทั้งหลาย เมื่อปถมะกับบ่ตั้งวันนั้นเขากินอาหารสามอันคือ ปถวิรสอัน ๑ ปถวิญมปปปะฎกะอัน ๑ คือว่าเกล็ดแผ่นดิน เครื่องเขากทาวะลัตตะเป็นสามนี้ ก่เหมือนดังอาหารเทวดาทีเดียวแล เท้าจำเรียวรสสิ่งเดียวแลอาหารวัตถุนั้นเหตุสุขขุมาลนักเท้ามาตราออกเป็นดังเหมยสิ่งเดียวบ่เป็นอาจมแลแต่อันได้กินข้าวสาลีนั้นรสจำเรียววัตถุก่หายจึงเกิดเป็นอาจมไปหนัก

๑๒ รูปร่างอัปลักษณ์

๑๓ เปลือก

๑๔ ฟืน

ไปเบาเพื่ออันแล กันว่าอาจมเกิดมีนั้นเมื่ออาจมจักออกกะหากเติกเป็น
ทวารทีเดียวพรหมทั้งหลายเมื่อเขาอยู่ในพรหมโลกโพ้น ย่อมมีสัณฐานเป็นพ่อ
ชายทุกคนตาย เมื่อเขาลงมาเกิดเป็นโอปาปาติกะ ในมนุษยโลกนี้ ต่อทำถึงกาละ
อันอยู่ไปได้กินข้าวสาสน์นั้นก็ยังเป็นสัณฐานเป็นผู้ชายทุกคนก่อนแล ก็จักอัน
จักไปหนักไปเบาจะมีทวาร ก่จะมีเท่ามิปริสเสสฐานสิ่งเดียวหันแล แต่อันได้กิน
ข้าวสาสลิก็จะอันไปหนักไปเบาจักมีทวารก่จักเกิดมี กันทวารเกิดมีอันผู้ใด
วิสัยอันได้เป็นผู้ชายแต่ก่อนนั้นองคะอันเป็นผู้ชายก่มีแก่นผู้้นแล ผู้ใดวิสัย
เป็นผู้หญิงแต่ก่อน องค์กรชาติแห่งหญิงก่จักเกิดมีแก่นผู้้นมาต่อทำถึงกาละบัดนี้
แล เหตุกำลังราคะตัณหาเกิดมี ฉะนั้นนั้นกะหายเสียแท้แล คนทั้งหลายนั้นเขาก
จำเรียวกินข้าวสาสน์นั้นทุกวันทุกวันตั้งอันกำลังราคะตัณหาก่จำเรียวจวน กัน
ว่าได้โอกาสใจนั้นผู้ชายเล็งดูผู้หญิงมากนัก ผู้หญิงเล็งดูผู้ชายใจก่เกิดมีมากนักสัน
นี้แลเหตุตั้งอันเขาเล็งดู

หน้าผู้ญิง ผู้ญิงเล็งดูหน้าผู้ชายโพ้นประหมานตั้งอันอาการอันร้อน
กระหายด้วยกามะธาตุก่เกิดมีหันแลเขาบ่ทรงกำลังตัณหานั้นได้ก่บังเกิดเมณ
ธรรมกับด้วยกันแห่งผู้ญิงแลผู้ชายสองคนแห่งที่ ๑ ก่อนท่านทั้งหลายหันแล
ทีฐานุคติอันถ้อยนั้นก่เกิดหันแล เขาบ่ทรงกำลังตัณหานั้นได้ก่บังเกิดมีหลาย
แห่งหลายคนหันแล เหตุปฏิพัทรในกิจจะอันถ้อยนั้นนักปราชญ์หมู่ดีก่ติเตียน
นินทา ปิบบิยนมากนักก่เกิดมีแล แต่นั้นไปเขาหมู่กระทำสนั้นจึงกระทำแบ่ง
เฮือนเพื่อก่กิจจะแห่งเขาก่เกิดมีเล่าแล^{๑๕} โภชนะคือว่าข้าวสาสน์นั้นหากินอยู่
เหนือแผ่นดินทั้งมวลหาผู้รักษาได้ จักกินเท่าใดก่เอามากินตามใจมักทุกยาม
อันจักกินนั้นแล แต่นั้นอันเขาได้กระทำเฮือนเป็นที่อยู่นั้น คนผู้บังเกิดใจซัด้าน
ก่กล่าวด้วยคำว่า กูอยู่ไปเอามากินทุกยามสนั้นเป็นอันลำบากแท้เด กูจักเอามา
แควนมาหลายทีพอกินหลายวันเทอะ มันก็ไปเอามาไว้พอกินหลายวันหลาย
คืนหันแล กินปริมวลใจสิ้นหลายคืนจึงไปเอามาไว้เล่าหันแล คนหมู่อื่นตามฮิต
แห่งมันผู้้นก่จึงไปเอามาไว้พอกินหลายวันหลาย

^{๑๕} สร้างเรือนเพื่อปิดบังการเสพสังวาสระหว่างชายหญิง

คินจุแห่งเล่าแล ต่างคนต่างสันนิษฐานไว้แก่ตนหันแล แต่นั้นไปข้าวน้ำ โภชนะสาลินั้นเป็นเม็ดข้าวสารใหญ่นักเท่าหมากน้ำหมากฟักนั้นก่หักย่อยเป็น เม็ดน้อยมีเปลือกหุ้ม ถัดนั้นในที่เขาเกี่ยวเอานั้นแล้วก่บ่อออกมาแทนตั้งเมื่อก่อน นั้นแล แต่ก่อนเขาเกี่ยวแล้วก่ย่อออกมาแทนบรู้อันเดียวตาย เมื่อนั้นคนทั้งหลาย จึงประสมชุมนุมกันมีคำจากันว่าสันนี้ ดูราชาวเราทั้งหลายปาปะกรรมเกิดมีแก่ เราทั้งหลายเป็นสันนั้นอ แต่ก่อนนาเราสยงไปในอากาศด้วยใจมักแท้ดีหลี บัดนี้แผลหล้าคานัก หน่อข้าวสาลินี้เราเอาที่ใดก่ออกมาตั้งเก่า แต่นี้ไปเราจักปัน กันเหอะ เราจึงปันแดนแก่กันก่จึงเกิดมีเล่าหันแล แต่นั้นไปนานผู้ ๑ โลกมากก่ ไปลักเอาแดนอันเป็นของท่านนั้นก่อนแลปาปะธรรมคืออทินนาทานนี้เกิดมี ก่อนปาปะธรรมทั้งมวลแก่ปดมะกัปปวันนั้นแล มันผู้นั้นไปลักเอาที่ ๑ เจ้าของ บ่ว่า สองที่เจ้าของบ่ดำ สามที่เจ้าก่ตีด้วยกำมือ ฟ่องตีด้วยค้อนเหตุมันลักข้าว ของแห่งท่านทั้งหลาย เจ้าของรู้ก่จึงตีหันแล มันบ่หลาบพ้อยยังไปเอาเล่า เจ้าของว่ามันพ้อยร่ายว่ากูบ่ได้เอาปาปะธรรมทั้งหลาย

คือเอาของท่านบ่หื้อแล กล่าวรายนินทาและตีกันด้วยไม้ค้อนแลเกิดมี ดังอันเขาจึงไปประสมชุมนุมกันสนธนาจรรจากันว่าสันนี้ ดังเราร่ำเปิงดูนี้นา เรากรรมสมมุติผู้ ๑ อันมีประหยาปัญญาอาจสามารถจักเลืกเสรีธอาจมยังคน ผู้นั้น อาจขบยังคนผู้ควรขบหนีนั้น เราทั้งหลายควรแบ่งยังข้าวสาลีเราหื้อแก่ มันนั้นเหอะ ในเมื่อคนทั้งหลายสันนิษฐานพร้อมกันในวันนั้น พระพุทธเจ้าเรา ย่อมสร้างสมภารเป็นโพธิสัตว์ก่ได้เกิดมาในปดมะกัปปวัน นั้นวันนั้นท่านมีรูป โฉมงามกว่าคนทั้งหลายอันควรจักเล็งดูรูปทุกเบื้องมีเตจะมากกว่าคนทั้งหลาย มีประหยา ก่มากกว่าคนทั้งหลายทั้งมวลก่อาจสามารถเพื่อจักข่มยังคนผู้ควร ข่มวันนั้นแล คนทั้งหลายก่เข้าไปสู่สำนักท่านแล้วก่สมมุติหื้อเป็นใหญ่แก่คนทั้ง หลายแล เหตุตั้งอันท่านได้ชื่อว่าชัตติโยเล่าเหตุท่านเป็นมหาสมุตตังดังอันก่อน วันนั้นแล เหตุท่านเป็นเจ้านาทั้งหลายเมื่อลุนก่ได้ชื่อว่าราชาเล่าแล เหตุท่าน หื้อคนทั้งหลายกตีกาด้วยดีเสวยราชสมบัติแลชอบเสมอดีนัก ปางนั้นท่านก่ได้ชื่อ

๓ อันปรากฏในโลกนั้นแล พระโพธิสัตว์เจ้าเป็นบุริสะแล วิเสสะแล พราหมณะแล
พ่อค้าแลพ่อครัว ก่เกิดมีเล่าเหตุคนสี่จำพวกคือ ชัตติยะ พราหมณะ เวส สุทธา^{๑๖}

นั้นเป็นคนปรากฏมาแต่ภมระกัปป์แลโพธิสัตว์เจ้าเราได้เป็นพญาสม
มุตติแล้วลูกท่านชื่อโรชะ ลูกพญาโรชะชื่อว่า วรรชะ ลูกพญาวรรชะชื่อกัลยานะ
ชื่อวรรชะกัลยา ลูกพญาวรรชะกัลยาชื่ออุโบสะ^{๑๗} ลูกพญา อุโบสะชื่อมันธาตะ
แล พญา ๗ ตนย่อมเป็นใหญ่ในทิปทั้งสี่จุดนแล ลูกพญามันธาตะนั้นชื่อวรร
ลูกพญาวรรชะชื่อเจติยะ ลูกพญาเจติยะชื่อมัจละ ลูกพญามัจละชื่อมหายมัจละ ลูก
พญามหายมัจละ ชื่อมัจลินทะ ลูกพญา มัจลินทะชื่อสาคระเทวะ ลูกพญาสาคระ
เทวะชื่อภะรัตตะ ลูกพญาภะรัตตะชื่อภาคีรีสสะ ลูกพญาภาคีรีสสะ ชื่อโรโซ
ลูกพญาโรโซชื่อมหาโรโซ ลูกพญามหาโรโซชื่อรุจิ ลูกพญารุจิชื่อมารุจิ ลูกพญา
มารุจิชื่อปัตตาปะ ลูกพญาปัตตาปะชื่อมหาปัตตาปะ ลูกพญามหาปัตตาปะ
ชื่อปณณทะ ลูกพญาปณณทะชื่อมหาปณณทะ ลูกพญามหาปณณทะชื่อ
สุทชนะ ลูกพญาสุทชนะชื่อสุจิ ลูกพญาสุจิชื่อมหาเนรุ ลูกพญามหาเนรุชื่อ
ปัตตาปะรุจิ พญาทั้ง ๒๘ ตนมีอายุได้อสงไขยปีชุนนแล ย่อมได้เสวยราชสมบัติ
ในเมืองทั้งหลายสามอัน

คือกุสสวดี ราชะคะหะ มิถิลาณครนี้แล ถัดนั้นพญาทั้งหลายสืบสืบกันไป
ได้ประมาณร้อยเอ็ดตนก่เสวยราชสมบัติในเมืองกุสสวดีนั้นแล พญาผู้ช้อย
นั้นชื่ออรินมะแลสืบลูกหลานไปได้ ๕๖ ตนท่านย่อมเสวยราชสมบัติในเมือง
กบิลวัตถุแล พญาผู้ช้อยนั้นชื่อพญาอุปลโห สืบลูกหลานเหลนมันไปได้ ๖๐ ตน
ย่อมเสวยราชสมบัติในเมืองพาราณสีแล พญาผู้ช้อยนั้นชื่อ อภิตตะสืบลูก
หลานเหลนแห่งมันผู้นั้นสืบสายไปได้ แปรหมื่นหกพันคนย่อมเสวยราชสมบัติ
ในเมืองกบิลวัตถุแล พญาผู้ช้อยนั้นชื่อพรหมทัต ลูกหลานเหลนมันสืบสายยาย
ไปได้ ๓๖ คนย่อมเสวยราชสมบัติ ในเมืองสวดีแลพญาตนช้อยนั้นเล่าชื่อ

^{๑๖} คน ๔ จำพวกหมายถึงวรรณะทั้งสี่ของอินเดียคือ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร

^{๑๗} ตำนานมูลศาสนา ฉบับกรมศิลปากร , ๒๕๑๘, หน้า ๔๑ ระบุว่าลูกของพญากัลป์ยามราชชื่อว่า
พระญามันธราทรราช ส่วนพญามันธราทรราชมีลูกชื่อ พญาอุโบสะ

กัมมละวิสะโก ลูกหลานเหลนสืบสายไปได้ ๓๒ คนก่เสวยราชสมบัติในเมือง
เอกกจิกะแล พญาผู้ช้อยนั้นชื่อทหะโน ลูกหลานเหลนสืบได้ ๓๒ คนก่เสวยราช
สมบัติในเมืองมรุรแล พญาผู้ช้อยนั้นชื่อ รัมมคุดตะ ลูกหลานเหลนสืบไปได้
๓๒ ย่อมเสวยราชสมบัติในเมืองอริฐะ พญาผู้ช้อยนั้นชื่อวานรินทา ลูกหลาน
มันสืบไปได้ ๑๖ คนย่อมเสวยราชสมบัติในเมืองโนเมืองอินทปัตถ์

นครพญาผู้ช้อยชื่อพรหมเทโว ลูกหลานมันสืบไปคู่ ๕๕ คนเสวยราช
สมบัติในเมืองเอกะจิกะพญาผู้ช้อยชื่อพักกะหัตตะลูกหลานมันสืบไปได้ ๑๔
คนเสวยราชสมบัติในเมืองโกสัมพีพญาผู้ช้อยชื่อภัททะเทโวลูกหลานมันได้ ๙
คนก่เสวยราชสมบัติในเมืองกัณตะกะจิ พญาผู้ช้อยนั้นชื่อนะละเทโวลูกหลาน
มันสืบไปได้ ๑๗ คนเสวยราชสมบัติในเมืองจัมปาพะพญาผู้ช้อยนั้นชื่อมะหินโท
ลูกมันสืบไปได้ ๑๒ คนก่เสวยราชสมบัติในเมืองจัมปานคร พญาผู้ช้อยนั้นชื่อ
นาคะโวลูกหลานมันสืบไปได้ ๒๕ คนก่เสวยราชสมบัติในเมืองมิลานคร พญา
ผู้ช้อยนั้นชื่อพุทธัตตะลูกหลานมันสืบไปได้ ๒๕ คนก่เสวยราชสมบัติในเมือง
ราชะคะหะ พญาผู้ช้อยนั้นชื่อพิมพิสาร ลูกหลานมันสืบไปได้ ๑๒ คนเสวยราช
สมบัติในเมืองตักกะสีลา พญาผู้ช้อยนั้นชื่อสิริรสสะลูกหลานมันสืบไปได้ ๑๒
ก่เสวยราชะสมบัติในเมืองกุสินาราย พญาผู้ช้อยนั้นชื่อสุทินะลูกหลานสืบไป
ได้ ๙ คนก่เสวยราชสมบัติในเมืองตัมพะปณะตะ พญาผู้ช้อยนั้นชื่อสาคะระ
เทวะลูกหลานมันมีผู้เดียว ๑ ชื่อมะมะเทวะลูกหลานมันสืบ

ไปได้ ๘ หมื่น ๔ พันคนก่เสวยราชสมบัติเมืองมิลาลูกหลานมันสืบไป
ได้คือพญาผู้ช้อยนั้นชื่อนิมิยะ จักกะวัตติลูกมันชื่อกะหาราชนะนะ ลูกแห่งกะพา
ราชะนะชื่ออะโสกะลูกหลานแห่งอะโสกะอันนั้นได้ ๘๔,๐๐๐ คนเที่ยว่อม
เสวยราชสมบัติในเมืองพาราณสีแล พญาผู้ช้อยนั้นชื่อวิทาสาโวลูกมันชื่อวิจิตะ
โน พญาวิจิตะโนลูกมันชื่ออภิโช พญาอภิโชลูกมันชื่อตะนุคินธาระ พญาตะนุคิน
ธาระลูกมันชื่อรัมมะเสโน พญารัมมะเสโนลูกมันชื่อสมโณ พญาสมโณลูกมันชื่อ
สะมะโถ พญาสะมะโถลูกมันชื่อทีพะสัมปัตติ พญาทีพสัมปัตติลูกมันชื่อเรณู

กุสะ พญาเรณุกุสะลูกมันชื่อมะหะกุลโละ พญาตนนี้ลูกมันชื่อนวะราชะ พญานวะ
ราชะลูกมันชื่อทะสะระ พญาทะสะระลูกมันชื่อทิมัง พญาทิมังลูกมันชื่อวิฑูร
พญาวิฑูรลูกมันชื่อสึวะ พญาสึวะลูกมันชื่อสุชาตา พญาสุชาตาลูกมันชื่ออักษะ
ระมุกะ พญาตนนี้ลูกมันชื่อนินุญะ พญานินุญะลูกมันชื่อจันทิมะ พญาจันทิมะ
ลูกมันชื่อจันทิมะมุกะ พญาจันทิมะมุกะลูกมันชื่อสิวิราช พญาสิวิราชลูกมัน
ชื่อสัณไชยยะ พญาสัณไชยยะลูกมันชื่อเวสสันตะระ ลูกแห่งพญาเวสสันตะระ
ชื่อว่าชาลี ลูกแห่งพญาชาลีชื่อสิวาหะโน ลูกแห่งพญาสิวาหะโนชื่อสิหัสสะระ
ลูกแห่งพญาสิหัสสะระนั้นชื่อชะยะเสโน พญาทั้งหลายสืบสายแต่ปรัมปราม
ได้ ๘ หมื่น ๔ พันคนก่เทียรย่อมเสวยราชะสัมปตติในเมืองกปิละวัตถุแล พญา
ตนช้อยนั้นชื่อไชยยะเสโนลูกมันชื่อสิระตะนุ ลูกมันมี ๕ คน

คือสุทโธธนะ^{๑๘} ผู้ ๑ ชื่อโทโตทะโน สะโกทะโน อภิโตทะโน อมิโตทะ
โน^{๑๙} พันอันว่าลูกพญาสุทโธธนะ ชื่อสิหัตถะกุมารลูกแห่งสิหัตถะนั้นชื่อ
ราหุลกุมารแล คั้นว่าท่านได้ราหุลกุมารนั้นแล้ว ท่านก่ออกบวชกระทำเพียรได้
๖ วัสสาแล้ว ก็ได้ตรัสสัพพัญญูเป็นพระพุทธรเจ้าแก่เราวันนั้นแล ท้าวพญาทั้ง
หลายเกิดมาแต่ปถมะกับปมาแดนแต่มหาเวสสันดรราชมาเถิงเจ้าราหุลกุมาร
นี้ได้ ๑๑๖,๖๖๖ คน^{๑๙} แท้แล แม่มีอายุเท่าใดก็แก่เท่าถึงสองไขยปีนั้นตาย
เหลือกว่านั้นท่านบ่ได้ว่าห็นนา เหตุเป็นเป็นนี้จะแท้ใส่เหตุอนิจธรรมมีสนี้ยัง
อนุสาสนี^{๑๙} คือว่าคำสอนก็มีสนี้แล มูลศาสนาผูกสอง ก่แล้วเป็นห้องไว้สนี้
ก่อนแล อนิจจาวัตตะสังขารอุปาทะยะธัมมิโนอุปาทะวานิรุตขันติเต
สังวุปะสะโมสุโข ดังนี้ พระพุทธรเจ้าเทศนาไว้สนี้คือนิพพานอันแปลคาถาว่า
สังขารอุปาทะ อันว่า

สังขารธรรมทั้งหลายมีมจุปาทานะขันธอนิจจะวัตตะเทียงแท้ดีหลี
อุปาทะยะธัมมิโน มีสภาวะรู้เกิดรู้ดับ อุปะชิตวา เกิดมาแล้วนิรุตติ ก่ดับปหลอ

^{๑๘} ตำนานมูลศาสนา ฉบับกรมศิลปากร , ๒๕๑๘, หน้า ๔๕ ระบุชื่อเป็นพญาสีหนุ ลูกของพญาสีหนุ
มีทั้งหมด ๔ คน โดยไม่มีชื่อของ อภิโตทะโน

^{๑๙} ตำนานมูลศาสนา ฉบับกรมศิลปากร , ๒๕๑๘, หน้า ๔๕ ระบุจำนวน ๓๓๔,๔๖๔ พระองค์

วูปัสสะโมคือว่ารังับแต่สังฆารานัง แห่งสังฆาระธรรมทั้งหลาย สุขโขวัตตะ
เป็นสุขแท้แล อายุคนทั้งหลายถอยอสงไขยมีมาแต่พญามหาสมันตะ ลงมา
ลำดับถึงแห่งอายุคนทั้งหลายได้ ๔ หมื่นปี วันนั้น พระพุทธกกุสันธะเจ้าเกิดมา
เป็นพระแกโลกทั้งหลายในเมืองเมขระ พญาวัตตะทัตตะ^{๒๐} เป็นพ่อ นางพราหมณี
ชื่อวิสาชาเป็นแม่ เจ้าภิกษุหนขาชื่อวิรุโร แขนซ้ายชื่อวิชะโย ภิกษุตนอุปัฏฐาก
ชื่อพุทธโช ภิกษุตนขนวาชื่อนางรัมภา แขนซ้ายชื่อนางเถรี ไม้กระเซาะ เป็น
มหาโพธิ์ ตนเจ้าสูงได้ ๔๐ ศอกอายุได้ ๔๐,๐๐๐ ปีแลปลายนั้นโพธิสัตว์เจ้าเรา
ได้เป็นพญาผู้ ๑ ชื่อ เขโม ได้หื้อบิหารทั้งหลายมีต้นว่าบาตรแลผ้าแลเครื่อง
ยาหายพยาธิแล้วออกบวชในสำนักพระเรียนเอาปิฎกะทั้งสาม กระทำปฏิบัติ
หื้อศาสนางามพระเจ้าจักได้ทำนายว่า จักได้เป็นพระตน ๑ ในภัทเทกัปนี้วัน
นั้นแล เมียนศาสนาพระกกุสันธะเจ้านั้นแล้วอายุสัตว์ทั้งหลายถอยลงมาเกิด
๑๐ ปีแล้วกัขึ้นถึง

อสงไขยปีแล้วลงมาถึงสามหมื่นปี พระโกนาคมะนะ เจ้าเกิดมาเป็น
พระในเมืองโสภิต พญาอะอุสะทัตตะทีโลเป็นพ่อ^{๒๑} นางพราหมณีชื่ออุตราเป็นแม่
สาวกะแขนขวาชื่อ ภียัสส สาวกะแขนซ้ายชื่ออุตรโรภิกขุ ตนอุปัฏฐากชื่อโสภิต
ภิกษุณีแขนขวาชื่อ นางกมุทา แขนซ้ายชื่ออุตรา ไม่เตือเป็นไม้มหาโพธิ์ ตนเจ้า
สูงได้ ๓๐ ศอกอายุได้ ๓๐,๐๐๐ ปี ปางนั้นโพธิสัตว์เจ้าเราได้เป็นพญาตน ๑ ชื่อ
ปัพพัตตะ ได้เข้าไปฟังธรรมในสำนักพระแล้วได้หื้อมหาทานแลผ้าทั้งหลายอัน
เกิดในจตุณังเสแล ผ้าโกเสยยะแล ทุกุละแลผ้ากัมพล แล้วตั้งเป็นกัผาณะนาแก่
พระเจ้ากับทั้งสังฆะแล ออกบวชเรียนเอาปิฎกะทั้งสาม ชนะชมชานปฏิบัติ
ศาสนาพระงามนัก พระเจ้าจึงทำนายว่า จักได้เป็นพระตน ๑ ในภัทเทกัปนี้
แล้ววันนั้นแล เมียนศาสนาพระโกนาคมะนะเจ้าอันแล้ว อายุสัตว์ลงมาถึง ๑๐
ปี กัจำเริญขึ้นถึงอสงไขยปีแล้วค่อย

^{๒๐} ตำนานมูลศาสนา ฉบับกรมศิลปากร , ๒๕๑๘, หน้า ๔๕ ระบุว่านามบิดาคือ อัครทัตพราหมณ์

^{๒๑} ตำนานมูลศาสนา ฉบับกรมศิลปากร , ๒๕๑๘, หน้า ๔๕ ระบุว่า ยัญญัตพราหมณ์เป็นพ่อ

ลงมาถึงยิบหมื่นปี พระกัสสะปะเจ้าเกิดมาเป็นพระในเมืองพาราณสี พญาพรหมทัตเป็นพ่อ นางธนวดีพราหมณีเป็นแม่ สาวกแขนขวาชื่อว่าติสสะ สาวกแขนซ้ายชื่อว่า ภาระทวโฆภิกขุ ตนอุปัฏฐากชื่อสังกะมัตตะ ภิกขุณีแขนขวาชื่อว่า นางอรุพา แขนซ้ายชื่ออรุเวพา ไม่นิโครธเป็นมหาโพธิ์ ตนสูง ๒๘ ศอก อายุได้ยิบหมื่นปีแล ปางนั้นโพธิสัตว์เจ้าเราได้เป็นมานวะผู้ ๑ ชื่อว่าโชติปาละ จบเพทได้เป็นสหayaกับด้วยฆะติการ ได้ยินข่าวสารฆะติการว่า พระพุทธเจ้าเกิดมาเจ้ากัณดินัก ก่เข้าไปสู่สำนักพระพุทธเจ้า เมื่อได้ฟังธรรมเทศนาแล้วขอบวชแลเรียนเอาปิฎกะทั้งสาม ปฏิบัติหื้อศาสนาแก่วงามแล้ว พระเจ้ากัณจิ่งทำนายว่าจักได้เป็นพระตน ๑ ในภัททะกับป็นีเล่าแล ในปางนั้นโพธิสัตว์เจ้าเรา ได้พยากรณ์ในสำนักพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ๒๕ ตนแต่พระทีปังกรเจ้า มาถึงพระกัสสะปะเจ้าด้วยลำดับทุกตนดีหลีแล เมียนศาสนาพระกัสสะปะ

เจ้าแล้วอายุสัตว์ทั้งหลายถอยลงมาถึง ๑๐ ปีแล้วจำเรื้อขึ้นอสงไขยปีแล้ว พ้อยลงมาถึงหมื่นปี พระเจ้าเราควรเป็นพระแท้ดีหลีแลเหตุญาณไปแก้ก่ บ่ลงมาถึง ๕๐๐๐ ปีควรมาแล เหตุญาณไปแก้ก่บ่ลงมาต่อเท่าถึงชาติอันเป็น พญาเวสสันดร ๑๐๐ ปี ญาณะแก้ก่จิ่งว่ามาหั้นแล ตราบได้ไปมาเจ้าตนมีบุญ ก่ทวนเทียวไปมาในสงสาร ก่นิยมได้มาต่อเท่ามาถึงชาติอันเป็นพญาเวสสันดร อายุแห่งสัตว์ทั้งหลาย ๑๐๐ ปีวันนั้น แต่อันได้ละระพยากรณ์ในสำนัก พระเจ้าทั้งหลาย ๒๕ ตน มากกว่าโกฏิ กับทั้งบ่ได้เกิดในมหาอวิจิ บ่ได้ไปโลกันตนรก บ่ได้เกิดเป็นเผต อันชื่อนิขมาคันทิกะ ก่บ่ได้เกิดในกาฬกัญชิกะ ก่บ่ได้เกิดเป็นสัตว์ตัวน้อยกว่านกจิบ เมื่อได้เป็นคน ตาก่บ่บอด หูก่บ่หนวก บ่เป็น องเป็นอะ บ่เป็นเบี้ย ก่บ่เป็นค่อม ก่บ่เป็นอุกะโตพยัญชนก ก่บ่ได้เป็นมอง ก่บ่ ถือมัจฉาหิจจุญ ย่อมถือลัทธิว่าสัตว์เกิดมาด้วยกรรมแต่งแบ่งจักได้ไปเกิดใน อสัณญีแล อรูปะแลสุทธาวาภูมิ ก่บ่มีแล ย่อมกระทำหื้อเป็นประโยชน์ะ แก่โลก ทั้งหลายแต่เมื่อยังตั้งอยู่

เป็นพญาเวสสันดรนั้น ท่านก่หื้อทานแล้วสิ่งแล ๗๐๐ หื้อทานลูกแล เมียแล้วจตุตจากหั้นก่ได้เอาปฏิสันธิ ในดุสิตาเป็นพญาแก้วเวทดาทั้งหลาย ท่านก่ ดำนานมูลศาสนา

ชื่อ สันตสิตฺตเทวะราชะแล อยู่หั้นตราบอายุสิ้นพันปีทิพย์ เป็นปีเมืองคนได้ ๕ โกฏี ปลาย ๖ ล้านปีในเมื่อท่านยังอยู่ ดุสิตานันพระพุทโธลาหละ เกิดมีโนโลกนี้สามอันคือ กัปปีโกลาหละ พุทธะโกลาหละ จักรวรรดิโกลาหละ นี่แลกัปปีโกลาหละนั้นโลกทั้งหลายหากอยู่ขุร่าเชือกเยือกจากันว่า แต่หนีไปได้แสนปีไฟจักไหม้กัปปีหั้นแล ว่าอันดีหลี อันกัปปีโกลาหละนั้น เกิดมีในปีอันใดไฟจักไหม้กัปปีนั้นแท้นับแต่ปีนั้นไปได้แสนปีไฟจักไหม้กัปปีแท้ใส เมื่อตั้งอันเทวดาหมู่ ๑ ชื่อว่าโลกะอยู่ในฉ้อกามาวจระ ลวดมีผมอันลุดแลคิ้วเรียวยาวภายหลังมีหน้าอันให้มีมืออันเช็ดน้ำตาเสีย นุ่งผ้าแดงทะรงรูปผางร้ายนักกัจะเดินไปในคลองหนทางคนทั้งหลายแล้วบอกว่าดูรา คนทั้งหลายอันมีอายุยืนแต่ปีนี้ไปได้พะหมานแสนปีไฟจักไหม้กัปปีชะแล โลกนี้จักสิบหาย น้ำมหาสมุทรกัจักบกแห้งเสียบ่หลอ แผ่นดินแลเขาสิเนโร

กัจักใหม่ฉิบหายขึ้นต่อเท่าถึงพรหมโลกทีเดียวแล สุทธานทั้งหลายจงพำเพง^{๒๓} เมตตภาวนามูทิตา อุเบกขา จุงอุปัฏฐากพ่อแม่ คารวะผู้เฒ่าผู้แก่ในชะกุลตนจุนคน อย่าคร้านเทอะ อาการอันขุร่าเชือกสนี่ร่อยว่ากัปปีโกลาหละแล พระพุทเจ้าจักเกิดมาในปีอันถ้วนพันนั้น พรหมทั้งหลายอยู่ในสุทธาวาสประดับตนด้วยเครื่องประดับ พอกหัวด้วยผ้าพอกหัวบังเกิดปิติโสมนัสสะแล้วลงมาสักเสริญ คุณพระพุทเจ้า กัจะเดินไปในกองหนทางคนบอกแก่คนทั้งหลายว่าสนี่ ดูราคนทั้งหลายแต่ปีอันนี้ไปได้พันปี พระพุทเจ้าจักเกิดมาในโลกนี้หมื่นชะแล อันนี้ร่อยว่าพุทโธลาหละแลเมื่อว่าพญาจักกะวัตติเกิดมาในปีอันถ้วนร้อยนั้น ฉ้อกามาวจระเทวดาทั้งหลายลงมาจรเดินไปคลองหนทางแห่งคนทั้งหลาย บอกว่า ดูราคนทั้งหลายแต่ปีนี้ไปได้ร้อยปีพญาจักรวรรดิราชจักเกิดชะแล อันนี้ร่อยว่าจักวัตติโกลาหละ ล้าโกลาหละสามอันนั้นเป็นอันพระพุทเจ้าจักจุติตายจากดุสิตา^{๒๔} ลงมาเกิดเป็นพระแกโลกทั้งหลายนี้วันนั้นแล สุทธาวาสพรหมประดับตนแล้วลงมาบอกแก่คนทั้งหลายว่า ดูราคนทั้งหลายแต่ปีนี้ได้พันปี

^{๒๓} บำเพ็ญ

^{๒๔} สวรรค์ชั้นดุสิต

พระพุทธเจ้าจักเกิดมาเป็นพระในโลกนี้หมื่นชะแล เทวดาทั้งหลายใน
หมื่นโลกจักรวาลได้ยินพุทธโกลาหลด้วยดังกล่าวล้วนแล้วนั้นเขาก่ประสมชุมนุม
กันในที่เดียว เขารู้ว่าตนมีบุญสมภารจักได้เป็นพระพุทธเจ้าแล เขาก่เข้าไปสู่
สำนักท่านแล้วกราธนาแล เมื่อจักรธนานั้นค่นว่ บุพพนิมิต ๕ จำพวกเกิดมี
แก่เจ้าตนจักได้เป็นพระนั้นเขาก่จึงราธนาตายนิมิตร ๕ จำพวกที่อู้มีสันนี้ **ทิพ**
พบุปะ **มีละยันติ** **กิริถัญจะ** **วัดละกังกะเจเสทานีมุยจัตติกาเย** **ทุพพณโมก**
ชะ **มีเทวาสะเนนาภิรมมันติ** **เทวานังจติธัมมะตาปัญจะบุพพนิ** **มิเต** **นิมิต**
ทั้งหลาย ๕ อัน **จติธัมมัตตา**อันจักเป็นภาวะอันจติจากชั้นธันตอันเป็นเทวดา
เทวานัง แห่งเทวดาทั้งหลาย **อิตติะทิพพะบุปะผา** อันว่าดอกไม้ทิพย์ **มาลายันติ**
ก่เหยยแห่ง **วัดละตัง** อันว่าผ้านุ่งในตนนั้น **สิริหัญจะ**ก่เศร้าหมอง **เสทา** อันว่าเพื่อ
มุจขันติ ก่ย้อยตก **คะเจณะ** ในเก้าแร้ว **บุพพณ** มีวิณะผางร้าย **อัครา** มี
ก่ปรากฏลงมา **กาเย** ในตนจติ **เทวา** อันว่าเทวาตนจักคราดจากสถานที่นั้น
ภิรมมันติ บ่สนุกยินดี **เทวาสาเน**ในอาสนาแห่งตนแล อธิบายมีกว่าชาติเทวา
ทั้งหลายกันว่เกิดเป็นโอปาปาติกะ

นั้นตนเทวดาทั้งหลายในที่จักเกิดใหญ่สูงเท่าใด ตนแห่งเทวดาจึง
เกิดใหม่ก่ใหญ่สูงค่านีที่เดียวแล อาการอันจักเกิดสันนี้ร้อยชื่อว่า อุปะปะตติ
แล กันว่เกิดในขณะนั้นรัศมีตน รัศมีผ้าก่ดี รัศมีเครื่องประดับก่ดี รัศมีดอกไม้
อันทัดในตนก่ดีแบ่งไป ๑๐ โยชน์ทุกอันแล กันว่จักใกล้จติคณาวันคิน
ทั้งหลายในมนุษย์โลกนี้ยังบ่สิ้นผะหมาน ๗ วัน รัศมีทั้งมวลนั้นก่เป็นอันเศร้าแล
เหยยหม่นหมองจันแท้แล กันว่วิกาละเกิดปรากฏสันนั้น เทวดา อินทร์
พรหม ทั้งหลาย มาพร้อมกันแล้วว่จักรวาลทั้งหมื่นโลกธาตุแล้วจึงราธนาด้วย
วจิเกทะว่ สันนี้ว่ **กาโรยันเตมหาระวิอุปัชฌมตุกลียังสะเทวะกัง** **การะยันตะ**
พุชณะสุอะมะตังวะทั้งนี้แล แปลที่อู้สันนี้ **มหาวิระ** **ดูรา** เจ้าตนมีเพียรอันมาก
กาโลเต กาละเวลาแห่งมหาบุริสะเจ้าแล **ตังวะ**หรือเจ้าตนมีบุญอันมาก
อุปัชฌาย้งลงไปเกิดมาตุกลียังในท้องแม่แห่งเจ้าเทอะ **ตังวะ**อันว่าเจ้า

ตาระยันเต จักเอาสัตว์ข้าม สะเทวะกัง ยังโลกนี้ กับทั้งเทวดานั้น อุชฺมะ สูง
ตรัสรู้ทอละ มะตังวะ ทั้งคลองนิพพานสันนี้แล มหาปฐะเจ้าเรานั้น อันเทวดา
ทั้งหลายหากรณาดด้วยประการดังนี้ ท่านกบ่หื้อปฎิญาณขานคำ

แก่เทวดาทั้งหลายท่านก่เล็งดูอาการอันควรเล็งดูหื้อประการคือ เล็งดู
คราเทศะกุละ อายุแห่งนางตนจักเป็นแม่นั้นก่อนหันแล ครานั้นอายุแห่งคนทั้ง
หลายด้วยย็นว่าแสนปีนี้เป็นคราอันจักควรเกิดแห่งพระเจ้าทั้งหลายแลยิ่งกว่า
แสนปีถอยกว่าร้อยปี บ่เป็นคราอันจักควรเกิดแห่งพระเจ้าทั้งหลาย แท้ไส้ เหตุ
ใดมีอายุยิ่งกว่าแสนปีนั้นชาติขารามมณเฑาะ ทั้งหลายบ่ปรากฏแก่สัตว์ทั้งหลาย
ธรรมเทศนาพระพุทธเจ้าก่เทียรย้อมติดกับด้วยไตรลักษณ์ชั้นนี้ คืออนิจจะ
ทุกข์จะอนัตตานันตาย กันว่าชาติขารามณเฑาะ บ่ปรากฏแก่สัตว์ทั้งหลายตั้งอัน
พระพุทธเจ้าเทศนาว่าอนิจจังทุกขังอนัตตานัน สัตว์ทั้งหลายบ่เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า
เทศนาว่ารือนั้น คำสอนเทศนาอันพระพุทธเจ้าว่า อนิจจังทุกขังอนัตตา กบ่ตั้ง
อยู่ในสันตาแห่งสัตว์ทั้งหลาย เหตุอันเขามีอายุยืนยาว เขาเข้าใจว่าเที่ยงสุขนิก
ว่าอันหันแล เหตุตั้งอันอายุสัตว์ทั้งหลายยิ่งกว่าแสนปีนั้นรอยว่ำบ่ใช่คราอันจัก
ควรเกิดแห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลายเพื่ออันแล เมื่อถอยกว่าร้อยปีนั้น ปาปะธัมม
อันประกอบด้วยราคะตัณหา โลภะ โทสะ โมหะ มากนักแก่สัตว์ทั้งหลาย คำ
โอวาทพระพุทธเจ้าก่บ่อยู่ในสันตาสัตว์ทั้งหลาย กันว่าเขาไดยิน คำพระพุทธเจ้า
จึงบ่ตั้ง

อยู่ในสันตาเขาได้ ประเหียนไม้ซัดน้ำนั้นทีเดียวแล กันว่าโอวาท
พระพุทธเจ้าบ่ได้ตั้งอยู่ตั้งอัน เขาจักปฏิบัติกบ่เป็น คันปฏิบัติบ่เป็นนั้นโลกิยะ
สุขกบ่อาจถึงได้หันแล เหตุอายุสัตว์ทั้งหลายถอยกว่าร้อยปีนั้น เรียกว่าเป็น
คราอันจักควรเกิดแห่งพระเจ้าทั้งหลายเพื่ออันแล ในขณะที่บัดนั้นท่านก่
กระนิงคราอันชื่อว่าอายุได้ร้อยปีหันก่อนแล ถัดนั้นท่านก่เล็งดูทิบใหญ่อันมี
ทิบน้อยสองพันเป็นบริวารนั้นเล่าแล ในทิบทั้งสามอันชื่อ อุดระกुरू บุพพะวิเทหะ
อมระโคยาน พระเจ้าทั้งหลายกบ่ห่อนเกิดเท่าเกิดในชมพูทิบนี้ท่านก่หันเล่า

แล^{๒๕} แม่อันก่ติชมพุทปีนีกไหญ่ญัก พระเจ้าทั้งหลายยอมเกิดในประเทศอันใด จา ท่านก่จิงหันว่าพระเจ้าทั้งหลาย ย่อมเกิดมาในมัชฌิมะเทศาย ใน ปจันตะเทศพระเจ้าทั้งหลายบ่ห่อนเกิดหันแล เหตุอันท่านก่หันเมืองกบิลวัถฏ์ มีใน มัชฌิมะเทศ ท่านก่สันนิษฐานว่ากุนีจักลงไปเกิดในเมืองกบิลวัถฏ์นั้นเทอะ ถัดนั้นพ้อยเล็งดูชะกุลทั้งหลายด้วยคำว่าสันนี้ พระเจ้าทั้งหลายนี้บ่ห่อนเกิด ในชะกุลพ่อค้าและชะกุลพ่อครัว ย่อมเกิดในชะกุลอันโลกทั้งหลายสัดติว่าประเสริฐ คือชัตติยะแล

พราหมณ์ตาย ในกาละบัดนี้โลกทั้งหลายหากสมมุติชะกุลพญานันอุตมะ ประเสริฐควรไปเกิดในชะกุล พญาชะแล พญาสุโธธนะจักเป็นพ่อกุชะแล ท่านก่สันนิษฐานสันนั้นแล ถัดนั้นท่านก่เล็งดูผู้จักควรเป็นแม่ตน ก่จิงหันยัง นางศรีมหามายาตนอันพำเพงสมภารมาได้แสนมหากัปมีศีลห้าอันบ่ขาดอัน จักควรเป็นแม่ตนเล่าหันแล ถัดนั้นก่เล็งดูอายุนางศรีมหามายาตนอันจักเป็น แม่แห่งตนนั้น ด้วยคำว่าอายุแม่แห่งกุนีประหมานเท่านี้ครานั้นจา ท่านก่เล็งดู อายุแม่แห่งตนว่าจักมีประหมาน ๑๐ เดือน ปลาย ๗ วันหันแล สมเด็จพระเจ้าตนมี บุญร่ำเปิงหันอาการอันควรทั้ง ๕ ประการพร้อมช้วน ก่จิงขานปฏิญาณรับเอา นิมนต์แห่งเทพดาทั้งหลายแล้วก่ส่งเทวดาทั้งหลายเมื่อสู่ที่อยู่แห่งตนด้วยคำว่า กุจักลงไปเป็นพระแก่สู่ทั้งหลาย เทวดาทั้งหลายปฏิญาณท่านตนมีบุญ ก่บังเกิด ใจยินดีทุกตนแล้วก่เมื่อสู่ที่อยู่แห่งตนวันนั้นหันแล ท่านตนบุญมีกัณว่าส่งเทวดา

เมื่อสู่ที่อยู่แห่งตนแล้ว ส่วนว่าท่านอันมีเทวดาทั้งหลายในดุสิตานั้น หากเป็นบริวารก่เข้าไปสู่สวนอญญาน อันมีในดุสิตาสวรรค์เทวโลกนั้นหันแล สวนอญญานนั้นมิทุกชั้นฟ้าแท้ไส่ กัณว่าท่านเข้าไปแลเทวดาจึงเสวยโอกาสหื้อ บุญกรรมด้วยอธิปรายว่าสันนี้ ท่านเป็นเจ้าเรานี้ กัณว่าจุติจากที่นี้จึงได้ไปสู่ที่ อันมีสุขเทอะ เทวดาทั้งหลายเสวยบุญกรรมสันนี้ว่า ดูราเจ้าตนมีบุญได้สร้าง

^{๒๕} ทิปทั้ง ๔ หรือทวีปทั้งสี่ในผังจักรวาลคติ มีสัณฐานเป็นทวีปหรือเกาะขนาดใหญ่ลอยอยู่ท่ามกลาง มหาานทีสี่ทันดรสมุทร อันประกอบด้วย อุดระกुरुทวีปทิศเหนือ บุรวีหะทวีปทิศตะวันออก อมรโคยาน ทวีปทิศตะวันตก และชมพูทวีปทิศใต้

สมภารมามากหลายบัดนี้แท้ดีหลีแล เทพดาทั้งหลายเสวยคุณไปไฉ่ๆท่านกัจร
เดินไปในสวนอุยฺยฐานที่นั่น แล้วกัจฺติในที่นั้นแล กัมาเอาปฏิสันธิในท้องนาง
สรืมหามายา ในปีเต่าสัน เตือนแปดเป้ง ในวันปรีสสะ^{๒๖} ยามเที่ยงคืนวันนั้นแล
จักรวาลทั้งหมื่นโลกธาตุกัไหวพร้อมกับด้วยเหตุอันปฏิสันธิวิญญานแห่งเจ้าตน
มีบุญวันนั้นแล ท่านอยู่ในท้องแม่ได้ ๑๐ เดือน แล้วเจ้าตนมีบุญจักออกจาก
ท้องแม่นั้นนางตนแม่บังเกิดใจใคร่เมื่อสู่ญาติในเมืองเทวทหะนั้น นางจึงบอก
แก่พญาสุโธธนะ มหาราชะตนพ่อหั้นแล พญากัจึงหื้อประดັบหนทางแต่เมือง
กบิลวัตถ์ ต่อเท้าถึง

เมืองเทวทหะนคร ต้นกล้วยและช่อตุงทั้งหลาย แลที่ื่อนางขึ้นชีสืวกาย
คำอัน ๑ กระทำแล้วใหม่ ก่อส่งหื้อไปกัด้วยบริวารอันมากนัคนาแล ป่าไม้
อัน ๑ ชื่อลุมพินีวันนั้นอันควรเป็นของปริโภคท้าวพญาทั้งสองเมืองกัมีใน
ท่ามกลางแห่งเมืองสองอันนั้นหั้นแล ในวันนั้นไม้รังทั้งหลายกัเกิดมีดอกแต่เก้า
ถึงจอมยอดทั้งมวล นางตนแม่แห่งเจ้าตนมีบุญไปรอดไปถึงที่นั้น กัจึงเล็งหันป่า
ไม้รังอันเป็นดอกแล หมุ่นกัตระเหว่าแลนกแซกเต้าทั้งหลายหากร้องหากขัน
ด้วยเสียงอภริมย์แล บินแอ่นเหนือจอมยอดปุนดีสุขแท้แล ถึงใจประเหียนตั้ง
นันทะวนญาน อันมีในดาวะดิงสาที่เดียวแล นางจึงบังเกิดใจใคร่เข้าไปใคร่ปะ
เล่นกัมีหั้นแล อามาศย์ทั้งหลายกัจึงขึ้นเมื่อบอกแก่พญาแล นางเข้าไปสู่เก้า
ไม้รังต้นอันสมมุติเป็นไม้มังคละนั้นนางเล็งหันกัไม้รังมังคละนั้นชื่อกลมงาม
นางมีใจมกัใคร่หุบเอากัไม้มนั้น กัไม้มนั้นกัหากน้อมลงมาหื้อนางได้หุบเอาหั้น
แล ในขณะบัดนั้นลมอันเกิดแก่กำลังแห่งเจ้า

แม่รับทั้งสองกัจึงเอาผ้ามากัึงแวดแล้วเขากัถอยหนีแล นางอันยังถือกัึง
ไม้ยืนอยู่นั้น เจ้าตนมีบุญกัออกจากท้องแม่ตน ในเดือนวิสาขะเป้งในยามตะวัน
เที่ยงแลมหาพรม ๔ ตนกัมีปรีสุทธีกัจึงถือเอาชายคำทิพย์อันอ่อนนุ่มมา
มารับเอาในขณะบัดนั้นแล้วไปไว้กัึงไม้หน้าโฮงนางตนแม่นั้น กัจึงจารจากับ

^{๒๖} วันพฤหัสบดี เดือนวิสาขะ ปีวอก

ด้วยแม่ตนว่าสนี่ คุรามหาเทวีลูกท่านมีศักดิ์มีบุญมากนักราเปรียบเทียบไปได้
ก่เกิดมาแก่ท่านแล ท่านจูงยินดินักเทอะ กุมารโยโสสามานฝูงอันมีตนอันใหญ่
ทาดด้วยมลทินแล้วก่ออกมาแล ปันโพธิสัตว์เจ้ามีบุญบ่เป็นสัง ท่านตนมีบุญ
บริสุทธิ จากมลทินนั้น แล้วเหยียดตีนเหยียดมือแล้ว อันยืนเลอออกที่ที่เดียวแล
ในเมื่อโพธิสัตว์เจ้าออกมาแล้วตั้งอันฟ่องแผ้วน้ำสองอันหากตกลงมาจาก
อากาศเพื่อเป็นของบูชาสักการะแก่เจ้าแม่ลูกทั้งสองวันนั้นแล น้ำอันนั้นก่อาจ
หื้อแล้ว อันเจ้าแม่ลูกทั้งสองชำระตนสามารถอาบแลล้างตีนมือวันนั้นแล ถัด
นั้นท้าวจตุโลกบาลทั้งสี่ตนก่มารับเอาโพธิสัตว์เจ้า แต่มีอมหาพรหมด้วยผ้าอัน
ชื่อเวนิสอันมีสณฐานตั้งหนังสือแผ้วนั้นเล่า

แลถัดนั้นคนทั้งหลายมารับเอาด้วยผ้าทุกระนั้นเล่าแล โพธิสัตว์เจ้าเรา
ลงจากมือคนทั้งหลายแล้วก่ยืนอยู่เหนือแผ่นดิน แล้วท่านก่เล็งดูจักรวาลหนวัน
ออก พลันก่เป็นโหล่งเป็นช่วงด้วยกันหาอันตั้งไปได้คนแลเทวดาทั้งหลายใน
จักรวาลทั้งหลายมากกว่าพันนั้นเขาก่พ้อหันตนมีบุญ เขาจึงถวายเป็นอภิมงคล
คันธะรูปที่ทั้งหลายบูชาสมเด็จเจ้าตนบุญมีแต่ไกลแล้วเขาก่เอิ้นกล่าวว่าสนี่
คุราเจ้าตนมีบุญ คนใดในโลกนี้แลจักเสมอกับด้วยท่านตนบุญมีมีแลยิ่งกว่า
ท่านจักมีแต่ที่ใดจา สมเด็จเจ้าเราเล็งดูทิศสะหนได้แลหนวันออกวันตกแล้วหน
เหนือทิศทั้ง ๖ ทิศหนบนหนต่ำ เจ้าตนมีบุญเล็งดูทิศ ๑ อันแล้วก่บ่หันคนผู้จัก
เสมอตนกักคนนั้นแล เจ้าก่เบงออกยังเสียงอันองอาจบ่มีอันเชรชราวมว่าสนี่
กูนี้ประเสริฐกว่าโลกทั้งสามนี้แล คำโจทนาท่านว่าสนี่ โพธิสัตว์เจ้าเราย่างไป
ได้ ๗ บาทย่างกว่าแท้แล ท่านไต่แผ่นดินไปอันหรือว่าไปด้วยอากาศนั้นจา นุ่งผ้า
แล้วไปรื้อว่าไปป่วยนั้นจา เป็นผู้น้อยแล้วไปรื้อว่าเป็นคนผู้ใหญ่เท่าคนสิบหก
ขวบเข้านั้นแลไปนั้นจาแก้วแท้แล เจ้าผู้มีบุญย่างไปได้

ขณะนั้นปรากฏเท่าตั้งคนสิบหกขวบเข้านั้นแล ประดับด้วยเครื่อง
ประดับแล้ว ก่ปรากฏเป็นดังไปด้วยอากาศแท้ใส โพธิสัตว์เจ้าเราตนนี้กันเกิด
มาจากท้องแม่แล้วเจียรจาได้นั้นมีในชาติสามอันคือ เป็นเจ้ามโหสถที่ ๑ เจ้า

เวสสันดรที่ ๑ สิทธิธิดะกุมารอันช้อยนี้แล ในชาติเป็นเจ้ามโหสถวันนั้นใน
ขณะเมื่อท่านออกมาจาก ท้องแม่ พญาอินทร์เอาแก่นจันทร์มาใส่มือแล้วก่หนี
ไปแล เจ้ามโหสถก่กำแก่นจันทร์หั้นแล นางตนแม่ถามว่าเจ้าเอาชื่อรื้อนี้เจ้าก่
จารจากับด้วยแม่ตนว่าสนี่ ในกำมือนั้นแม่นยาแลนแม่ เหตุท่านกำยาออกมา
สนี่ ญาติทั้งหลายจึงจักใส่ชื่อว่ามโหสถเพื่ออันแล ในชาติเป็นเวสสันดรนั้น
ท่านออกมาแล้วยื่นมือไปจำซึ่งแม่ตนว่า ดูราแม่ข้าวของสมบัติราแม่ลูกยังมีรื้อ
ข้าจักใคร่หื้อมีนา นางตนแม่ชวนว่าเจ้าก่เกิดมาในชะกุลที่มีสัมปตติยาย นาง
จึงเอาคหาบณะพัน ๑ ขว้างไว้ที่ไกลมือลูกอันเหยียดมาสู่ตนด้วยคำว่าเจ้าก่จูง
หื้อท่านด้วยใจมักแห่งเจ้าเทอะ ในชาติอันเป็นเจ้าสิทธิธิดะนี้ ก็นำออกมาจาก
ท้องแม่ก่จางอาจด้วยสิทธิันทะวาจา ว่ากูนี่ประเสริฐกว่าโลกนี้แล โพธิสัตว์เจ้า
เรา กันออกมาแล้วจานั้น

เจ้าเท่าสำแดงในสามชาตินี้ก่อนแล มากกว่านี้กว่าหั้นแลในเมื่อ
โพธิสัตว์เจ้าเกิดมาในสวนอุยฺยฐานวันนั้นนางยโสธราภักติ มหาอานันทะแล
สันตะอามาตย์ภักติ กัณโฑราช ไม้มหาโพธิ์ภักติ ชุมคำสี่ชุมคือว่า สมุโข เอโรอุปโร
บุณฺทริกโกนี้แล ของ ๗ อันนั้นเกิดมาพร้อมวันเดียวกับด้วยโพธิสัตว์เจ้าแท้ใส่
ชุมคำชื่อสะขังโข นั้น ประหมานครึ่งครารุช ๑ คือว่าได้พันวา เอโร นั้นประหมาน
ได้ครึ่งโยชน์คือว่าพันวา อุปปโล นั้นมีประหมาน สามคารุช ๖,๐๐๐ วา บุณฺทริกโก
นั้นประหมานโยชน์คือว่า ๘,๐๐๐ วา เกิดมาในสวนอุยฺยฐานท่านวันนั้นแล
อามาตย์ทั้งหลายเอาเจ้าแม่ลูกทั้งสองคือมาสู่เวียงกบิลวัตต์วันนั้นแล เจ้ามีบุญ
อยู่ในคราวาส ๒๙ ปีแล้วก่ออกบวชกระทำเพียร ๖ พระวัสสาได้ตรัสสัพพัญญู
ในวันเดือนวิสาขาเป้ง ยามจักใกล้รุ่งวันนั้นแล พระพุทธเจ้าเทศนาธรรมจักรใน
เมืองพาราณสีแล้วก่เดินเทศสนธิ แล้วไปเทศนาในเมืองทั้งหลายมีต้นว่า เมือง
ราชะคะหะ แลเมืองกบิลวัตต์ สมเด็จพระพุทธเจ้าแต่ได้ตรัสสัพพัญญุตัญญาน
อยู่ประมาณอยู่เป็นครูแก่คนแล

เทวดาทั้งหลายคนณาสังขยาปีเดือนทั้งหลายมีประมาณ ๔๕ วัสสา

เข้ามาหาพิพพานในเมือง กุสินารายณ์ ในหว่างไม้รังสองต้น ในยามจกใกล้รุ่งวัน
นั้นกัณฑ์อายุศาสนาไว้ ๕,๐๐๐ วัสสาเพื่อจักบอกคลอง อันดีแก่คนและเทวดา
ทั้งหลายสืบสายมาถึงกาลบัดนี้แล ธรรมทั้งมวลแต่อันพระพุทธเจ้า เทศนานั้น
เป็น อนันตะอัปปริมาณที่เดียวแล อาการะธรรมเป็นค่านี้อโวาทพระเจ้าแลตั้ง
อยู่ ๕,๐๐๐ วัสสานั้นที่อุรุวันนับแต่พระเจ้านิพพานคือเดือนวิสาขามรณาคำ ๑
ไปประมาณ ๔ เดือน มหากัสสปะเถระเจ้าเป็นประธานแก่ชาวเจ้าอรหันตาทั้ง
หลายได้ ๕๐๐ ตนกระทำภะสังคายนาได้ ๗ เดือน จึงแล้ววันนั้นแล แต่นั้น
ไปได้ ๑๐๐ ปี มหายัสสะเถระเจ้าเป็นประธานแก่ชาวเจ้าอรหันตาได้ ๗๐๐ ตน
กระทำตติยะสังคายนาได้ ๘ เดือนจึงแล้ว แต่นั้นไปได้ ๒๐๐ ปีปลาย ๑๘ ปี
มหาโมกกลีบุตรติสสะเถระเจ้า เป็นประธานแก่ชาวเจ้าอรหันตาทั้งหลายพัน
ตน กระทำตติยะสังคายนาได้ประมาณ ๙ เดือนจึงแล้ววันนั้นแล เจ้าไท

กระทำตติยะสังคายนาแล้วจึงรำเปิงคือนาคะว่าสันนี้ ศาสนา
พระพุทธเจ้าจักไปตั้งรุ่งเรืองงามใน มัชฌิมเทศหรือรู้ว่าปัจจุันตะเทศนั้นจาเจ้า
ไทกัณฑ์ศาสนาไปตั้งในเมืองกันธะระฐะ แจ่งอีสานแห่งชมพูทวีปนี้แล ถัดนั้นห้อม
มหาเถระวะ นำศาสนาไปตั้งไว้ในเมืองมทิสากะมณฑล ถัดนั้นห้อมมหาเถระ
รักขิตตะนำศาสนาไปตั้งในวัสสิเทศะแลถัดนั้น ห้อมหาโยนกเถระนำศาสนา
ไปตั้งในเมืองปรันตะปิกคือในอาณารฐะคามนี้แลถัดนั้นห้อมมหาธรรมรักขิตตะ
นำเอาศาสนาไปตั้งในเมืองมทิสฐะระ ถัดนั้นห้อมมหาเถระรักขิตตะนำเอา
ศาสนามาตั้งในเมืองโยนกะโลกคือเมืองไทเรานี้แล ถัดนั้นห้อมมหาเถระเจ้า
มัชฌิมะกะ นำเอาศาสนาไปตั้งไว้ในหิมะวันปะเทศะโพ้นแล ถัดนั้นมหาเถระ
เจ้าสองตนคือโสณะและเจ้าอุตตระ เอาศาสนาไปตั้งไว้ในสุวรรณภูมิคือเมือง
พะโค^{๒๗} นี้แล ถัดนั้นมหาเถระเจ้ามหินทะนำเอาศาสนาไปตั้งไว้ในลังกาที่โพ้นแล
มูลศาสนาอภิปรายุ์สันนี้ พระพุทธเจ้าเราเกิดมาได้ ๖ ขวบเจ้ามหาอุปาสีเจ้าจึง
เกิด เจ้าไทออกบวชในศาสนา

^{๒๗} หงสาวดี

พระเรียนเอาวินยยะและปิฎกะแต่ปากสมเด็จพระพุทธเจ้าก่ยกเจ้าไท
ไว้ในเอตตะทัตตะไไว้ใน วินยยะปิฎกะแลเจ้าจึงสอนวินัยแก่ลูกศิษย์ทั้งหลาย เท่า
นับแต่อรหันตาได้พັນตนที่เดียวแล หมู่โสดาบัน สกิทาอนาคานับได้วันนั้นอายุ
เจ้าไทได้ ๗๐ ปี กนิพพานไปแล ถัดวันนั้นตนเจ้าตน ๑ ชื่อว่า ทิสสะกะ เป็น
สิทธิวิหาริก แห่งมหาอุบาลีนั่นก็เรียนเอาวินัยปิฎกะแก่มหาอุบาลีเจ้าแล้ว
ชมชานชะนนาน^{๒๔} ดีแล้ว ก่หื้อ สีสานุสิกทั้งหลายสืบไปเล่าก่ทะรงวินัยปิฎกะทุก
ตนเท่าแต่ชีณาสาวะเจ้าก็ได้พັນตนเล่า หมู่โสสัททาคา อนาคตาก่นับได้เล่าแล
อายุเจ้าไทได้ ๖๐ เขากนิพพานแล ถัดนั้นเจ้าตน ๑ ชื่อโธณะโกสัททวิหาริก
ทาสสะกะเจ้านั่นก็เรียนเอาวินัยปิฎกะแต่ปากเจ้าทาสสะกะนั้นแล้วชมชานชะ
นนานดีแล้วสอนสีสสาแห่งตนสืบไปนับแต่หมู่ ชีณาสาวะสิ่งเดียวก็ได้พັນตนดีหลี
หมู่โสดา สกิทาคา อนาคตาทั้งหลายนั้นนับได้วันนั้นแล อายุเจ้าไทได้ ๖๖ ปี

เขากนิพพานวันนั้นแล ถัดนั้นเจ้าตน๑ชื่อสีละโต เป็นสิทธิวิหาริก
ก็เรียนเอาวินยยะปิฎกะ แต่ปากโธณะกะเถระเจ้าแล้วชมชานชะนนานแล้ว
ก็สอนสีสสะแห่งตนสืบเจ้าเทศฐวินัยหมู่อันอยู่กับตนนั้นพັນตน ย่อมเป็นอรหันตา
ทั้งมวลดีหลี ผูกอื่นกว่านั้นอันเขาเรียนเอาแล้วชมชานชะนนานดี ก่สอนกัน
สืบไปนั้นเป็นอันมากนักจักอ่านนับว่าอรหันตาเท่านี อนาคตาเท่านี โสดาเท่านี
ไล่บ่อาจจักนับได้ทีเดียวแล หมู่เจ้าภิกขุทั้งหลายทะรงวินัยเป็นอันกว้างขวางนัก
ในชมพูทวีปนี้ก่เกิดมีปางเทอะ เมื่อมหาสีวกะเจ้าทั้งหลายนั้นแท้แล อายุเจ้าไท
ได้ ๗๖ ปี กนิพพานวันนั้นแล ยังเหตุอันเจ้าทั้งหลายกระทำสังคายนานั้น หื้อรู้
สันนี้ ในขณะที่พระเจ้าเรานิพพานขรัยเรียกเป็นอัศจรรย์มากนักดังอันก่ดี มหา
กัสสปเถระเจ้าบ่อาจรู้ได้เหตุนั้นอยู่ปาย่อมเข้าผลสัมมาปฏิบัติบ่อาจรู้เพื่ออัน
พระพุทธเจ้านิพพานได้ ๗ วัน เจ้าลูกแต่ปามากับด้วย

ชาวเจ้า ๕๐๐ ตนยังอยู่ราวป่าที่๑ในขณะนั้นปริพาชกผู้ ๑ เอาดอก
มณฑาละวะ อันเทวดาเอามาแต่ดาวดึงสา ลงมาบูชาพระพุทธเจ้าในที่เชิง

^{๒๔} เชี่ยวชาญ ชำนาญ

ตะกอนพระนั้น มันเอาไม้เสียบเป็นคันแล้วถือกึ่งหัวไปต่างฉัตร^{๒๙} กรอดที่อยู่
มหากัสปะเจ้ายังอยู่นั้น เจ้าไทหันดอกไม้ นั้นก็จึงกระนิงใจว่าสันนี้
ดอกมณฑิรมณีโต มีเมื่อพระพุทธเจ้าเอาปฏิสนธิในท้องแม่แล เมื่อออกบวชแล
เมื่อตรัสสัพพัญญูแล เมื่อเทศน์ธรรมจักรแล เมื่อปลงอายุสังขารแล เมื่อนิพพาน
นั้นตาย กาละบัดนี้สมเด็จพระเจ้ากุนีมีเวยยะแก่แท้แลนา พระเจ้ากุนีมีคราว่า
จะนิพพานเสียแก่กูชะรือ เจ้าไทใครรู้แจ้งก็จึงรับปริพาชกผู้นั้นมาแล้วรอนา
หื้อนั่งอยู่แล้ว เจ้าไทถามข่าวพระพุทธเจ้ากุนีจะวโรวในป่าครา ๑ แล้วเข้าไป
ใกล้ นั่งอยู่ นพมือเฉพาะซึ่งปริพาชกนั้นแล้วจึงถามท่านยังรู้ข่าวสารพระพุทธเจ้า
เราชะรือ ปริพาชกจึงบอกแก่เจ้าไทว่า เจ้ากูพระพุทธเจ้า

นิพพานแล้วได้ ๗ วันทั้งวันนี้แลดอกมณฑาละนี้กูหากลามาแต่ที่เชิง
ตะกอนพระพุทธเจ้า อันเทวดาเอาแต่ดาวดึงสาลงมาอยู่จានั้นแล กันเมื่อปริพาชก
บอกคำนั้นข่าวเจ้าหมู่ชีณาสาวะกะทั้งหลายก็บังเกิดสังเวทมนักหั้นแล
พันข่าวเจ้าหมู่เป็นปุณฺชน โสดา สกิทาคานั้น บังเกิดโศกร้องไห้ด้วยเสียงอันดัง
มากนัก แก้วฟ้าทอดไว้แล้วเสียบท่าวกลิ้งเกือกไปมาประเหียนดังคนอันท่านตัด
ตีนมือเสียแล้ว ปล่อยไว้เหนือแผ่นดินวันนั้นแล ยังเจ้าตน ๑ ชื่อสุภทะนั้นมัน
ได้มาด้วยหมู่เจ้าไท วันนั้นท่านซีเถำมันได้ผูกเวรไว้ในพระพุทธเจ้าแต่ก่อนแล
ตนมันเมื่อยังอยู่ในคราวาสีมีลูกชายน้อยสองคน มันบวชเป็นสามเณรน้อยด้วย
ตนหั้นแล เมื่อก่อนมันได้เป็นช่างขุดแลเมื่อบวชก็ดี มันก็ยังเอาเครื่องขุด
หมวด^{๓๐} ไปขุดหมวดไปกับตนแล้วอยู่ในเมืองปทุมวันนั้นแลในคราที่พระเจ้า
เรายังทรงมานเป็นตนเดินเทศสนธิไปเถิงเมืองปทุมานั้น ซีเถำรู้ข่าวมันจักใคร่หื้อ
ทานแก่พระเจ้าจึงบังคับกับสามเณรทั้ง ๒ ว่าเชื้อทั้งสองเอาเครื่องขุดหัวเราไป
ลำดับทุกเรือนทอละ คนทั้งหลายหื้อขุดหมวดหื้อก่ดี ข้าวสารก่ดี น้ำมันก่ดีแลฯ

^{๒๙} ใช้แทนร่ม

^{๓๐} เครื่องมือสำหรับใช้โกนหมวด มีดโกน

มูลศาสนาผูกถ่วงสองก่บังคมสมเสร็จสระเต็จแล้วเป็นห้องเท่านี้ก่อน
แล อมินา ปุญญะตะเชนะ ปุญญาวัสสมิง วิสาระโทสังสารัญเต กุเลอุตตมะ
เกอะหัง ยัตทา อริยะเมตริโย พุทโธหสสติ อนาคต อหังปัสังสาเร สังสาระ
สังสารันโต บัพพะชาชินะสาสนโน ปุญญังมะหิตธีปาคะโต เยวะจันทิมาเลยะ
ปิฏกะ ตะยังนิยานิเกสุทินนัง วัตตะเมทานัง อิหังเมยหัง บัพพะชาชินะ
สาสเน ด้วยเตจจะกุสละบุญ อันข้าได้เขียนธรรมนี้ ขอหื้อได้ถึง อรหันตมรรค
ผลา วิคะปัจจโยโหนตุเมสันติ เกเมตเต ยัสสะอนา คเต เมวะนิจจันตุวังแต่เทอะ
ขอหื้อดั่งกำผาณาแห่งข้าจุน

ผูก ๒ มูลศาสนา ครุบาเจ้าเป็นเก้าแลข้าพรหมภิกขุเป็นผู้หัตถกรรม
หื้อแล้วคำเจตนาเมื่อสถิตศาลารามแก้วกว้างท่าต่าง เมืองนครชัย บั๊สูเป็นตั
โหนสั๊กน้อย ตัวใหญ่น้อยบ่เรียงลาย ปอยายตามปะตืด บ่งามเสียแท้แล